

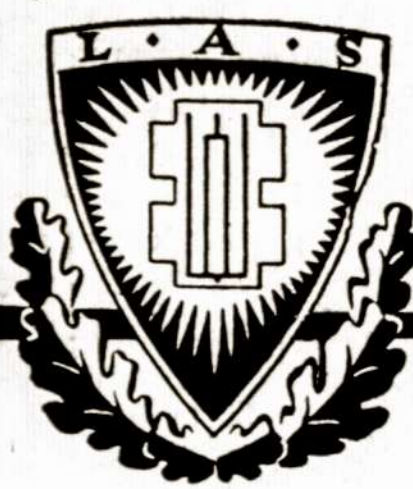
Dundulis Aleksas
2426 S. Lawndale Ave
Chicago 23, Ill.

LAISVOJI LIETUVA

Lietuvių laikraštis
Londžis Lietuvos
Atgimimo Sąjūdis

911 W 32 St.,
Chicago 8, Ill.
LAfayette 3-8544

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

Laisvoji Lietuva

FREE LITHUANIA

Lithuanian Newspaper
Published by Lithuanian
Regeneration Association

911 W. 32 St.,
Chicago 8, Ill.
LAfayette 3-8544

"Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois."

XII metai

Kaina 10 c.

Ketvirtadienis, rugsėjo—September 18: 19'8

Kaina 10 c.

(789) 13 Nr

NEPAMIRSKITE ŠI SEKMADIENI RUGSĖJO MĖN 21 DIENĄ

LAISVOSIOS LITUVOS RUDNS PIKNIKĄ SPAIČIO SODE

TEVAI—MOKYKLA—RELIGIJA IR ORGANIZACIJOS

A. J. Kaulėnas

Mokyklos pradėjo naujus darbo metus. Linkime, kaip visada, kad jos atliktų savo uždavinį reikiamoje aukštumoje, patarndamos žinių ir tėvynės meilės įskiepijime jaunoje asmenybėje.

Betgi iš kitos pusės, ar mokykla galėjo ir gali būti pilna vaiko asmenybės formuotoja?

Neužtenka gerai mokėti daugybės lentelę, geometrijos teoremas ar istoriją. Tos žinios neugdo asmenybės, jos tesudaro žmogaus žinių akiratį. Ir baigusis mokykla, mokyklai iškraipytą istoriją ir kaip matome, pastaromis dienomis—moka ir astronomiją!

Bet juk visa tai dar nėra atsakymas formavime asmenybės. Asme nybei susiformuoti reikia ko tai daugiau nei mokslinių žinių,—reikia vidaus gerųjų savybių spindėjimo ir mokykloje šias savybes ginti, skleisti, na, aišku, ir jomis gyventi.

Mokykla yra tik vienas iš daugelio faktorių veikias ne vien mokslinių žinių perteikime, bet ir asmenybės formavime. Ir jei pastatyti me sau klausimą,—kas turi gyventi me pirmumą, geras ir sausas žinojimas, ar puiki, su charakteriu, asmenybės, atsakymas būtų labai sunkus. Aišku, geriausia aplinkybė yra ta, kada vienam žmogui susikoncentruoja abu gerieji privalumai: žinojimas ir asmenybė. Bet šios tobulybės pasiekia reti individai, o dauguma nuslenka vidurio keliu: su pusėtinu, gal kiek paviršutiniu, žinojimu ir su pusiau išugdytu charakteriu.

Mokykla yra pernelyg apkrauta programos išėjimu apribotu laiku ir todėl sunkiau jai sekasi formuoti priaugancios kartos asmenybes. Ir jei paliktume mokyklą vienšiam šiam darbe, ji sunkiai begalėtų susidoroti su jai statomais uždaviniais.

Todėi mokykla nuo amžių turi sau talkininkus—vaikų tėvus, kurie papildomai spragas, kurias mokykla neįstengia pasiekti, bet lygiai gražiai užpildo ir tas spragas, kurias tėvų įtaka nepasiekia.

Šių dviejų faktorių: tėvų ir mokyklos bendradarbiavimas, remiamas įvairių religinių konfesijų, ita ki ir buvo ilgas amžius lemiančius ir pagrindu auklėjimo sistemoje.

Kova su blogiu visada buvo sunki, už tai tos kovos kovotojai buvo ir yra laikomi pagarboj. Nuosirdžiai ir mes pagerbiame visus auklėtojus, pilnai tikėdami, kad jų sunkausi ir kartaus darbo vaisiais gražiai pasinaudos tauta.

Modernūs laikai diktuoja vis naujas sąlygas auklėjimui, ir gyvenimo patirtis parodė, kad šiandien jau nepakanka vien tėvų ir mokyklos įtakos. Ir negana todėl, kad žmogui šiandien lemta gyventi socialiniu gyvenimu daugiau nei bent kada, kad jam būtinas nu, pat mažens supratimas organizuoto santykiavimo su aplinka, tuo atveju su jo amžiaus draugais, todėl visiškai teisingu keliu buvo pasukta, leidžiant mokyklos rėmuose veikti organizacijoms. Organizacija turi savyje "didžiasias gyvenimo mokyklas" savybes, ji iš pat jaunų dienų įpratina jaunąjį žmogų prie visuomeninės drausmės, pareiškimo, išugdo organizuotumo, iniciatyvos ir valios savybes jaunoje sieloje.

Ir juo mokykla spiečia suaugusių jaunimą, tuo ryškiau išskyla reikalas skatinti, kad jos sienoje jaunimas lavintųsi ne vien aritmetikoje, ne vien moralinėse tiesose, bet ir ruošųsi organizuotam gyvenimui.

Ir lai visos šios gerosios jėgos sąžiningai atlieka pareigas jaunai asmenybei ir mes turėsime vėlei pasididžiavimo jaunosios kartos lietuvių.

TARPTAUTINIAM ANTIKOMUNISTINIAM KONGRESUI BESIRENGIANT

Rašo: J. A. Gytis

Mes, gyvenantieji laisvajame pasaulyje lietuviai, tiek būsime nau dingi Lietuvai, kiek prisidėsime prie bendros tarptautinės kovos prieš bolševizmą dėl visų pavergtų tautų laisvės. Atskiri asmenys ar atskiros tautos šiandien nėra pajėgios atsispirti prieš bolševikinę jėgą. Mes matome, kad net didžiosios galingosios militarinės Vakarų valstybės neįstengia atsispirti bolševikams, jei jos veikia ne vieningai. Tik viso pasaulio antibolševikinių jėgų susivienijimas ir jų bendram antibolševikiniam tikslui paruošimas gali garantuoti laimėjimą ir viso pasaulio tautų laisvės įgyvendinimą.

Šiam tikslui reikia gausybės antibolševikinių organizacijų. Jos visos iki šiol veikė per daug individualiai, separatiškai, kartais net viena kita kenkdamos. Atėjo pats laikas, kada pats gyvenimas reikalauja, kad visos antibolševikinės jėgos susivienytų ir sudarytų bendrą antibolševikinį frontą.

Šiemet rudenį yra numatyta šaukti Pasaulinį Antikomunistinį Kongresą. Jis įvyks Ankaroje, ar ba Atėnuose, arba Lisabonoje. Jį ruošia šios antibolševikinės organizacijos: A.B.N., APACL, Inter-American Konfederacija FOR THE DEFENCE OF THE CONTINENT ir COMMITTEE OF SOCIAL ACTION.

A.B.N. tai yra Antibolševik Bloc of Nations yra visų pavergtų Europos tautų antibolševikinės kovos sąjūdis, veikia jau nuo 1943 m.

pagrįsėjo nei būtų sunaikinęs pusę savo priešų kariuomenės.

Dabartinis Kubos diktatorius F. Batista, buvęs kariuomenės steno grafas seržanto laipsnyje, išliko prieš antrąjį pasaulinį karą ir tapo Kubos diktatoriumi. Kaip ir dauguma diktatorių, jis mėgsta puošti fantastiškais uniformomis ir pasikėlė į generolo laipsnį. Karo metu jis papuolė į Rooseveltto "demokratišką perauklėjimą", kurio pirmoji auka tapo jis pats. Tapęs demokratu, 1940 m. jis patvirtino naują konstituciją ir po keturių me pasikvietė 80 bendraminčių, paruošė juos partizaniniam karui ir išsikėlė Kuboje. Jau išsikeliant, Castro turėjo didelių nuostolių žmonėms ir ginklams, bet jam pачiam su nedaugeliu palydovų pavyko pasisukti kalnuose. Jauni kubiečiai, užsidėgę Castro didvyriškumu, prisimušė pas jį į kalnus ir stojo kovon prieš diktatorių.

"New York Times" korespondentas H. Matteus, pats turėjęs pasimatymą su sukilėlių vadu Castro, stengėsi parūpinti jam paramos iš Amerikos, bet negavo, nes Castro amerikiečiams atrodo per didelis idealistas.

Argentinoje, kaip prisimename, rinkimus peronistų balsais laimėjo Artūro Frondis. Iš šito daug kas daro išvadą, kad Argentinon grįš

Šiemet jis švenčia savo veiklos 16 metų sukaktuves. Jame dalyvauja ukrainiečių, lietuvių, latvių, estų, vengrų, bulgarų kroatų, čekų, slovakių ir kitų pavergtų tautų organizacijų atstovai. A.B.N. išjudino ir viso pasaulio antibolševikinių tautų kovotojų susivienijimo idėją. Prieš kelis metus ABN sudarė bendros kovos sutartį su APACL arba su Azijos tautų Antikomunistine Lyga (Asian Peoples Anti-Communist League.) Šiemet pavasarį įvyko Meksikoje visų antibolševikinių organizacijų paruošiamasis kongresas, kuriame ABN pravedė savo pagrindinius principus.

Lietuviai ABN dalyvauja jau per 10 metų. Per tą laiką ABN Centrinė Delegacija atliko daug uždavinių. Ją rėmė visą laiką Lietuvos Atgimimo Sąjūdis, pastaruoju metu Lietuvos Nepriklausomybės Tauta. Tačiau ABN nėra partinis, ar siaurai politinis reikalas, bet visų lietuvių pareiga, nes mes esame likimo įpareigoti kovai prieš Lietuvos okupantą - bolševizmą. Sekdami mūsų spaudą tremtyje, mes matome, kaip mes esame dažnai dezorientuoti šioje kovoje.

Ko mums reikia besiruošiant Pasauliniam Antikomunistiniam Kongresui? Pirmiausia mums reikia geros propagandinės literatūros apie Lietuvą svetimomis kalbomis. Jei nespėsime jos paruošti, teks naudotis ta kurią turime. Tačiau tenka užakcentuoti, kad mūsų politiniai veiksniai neatliko savo pilietinės ir tautinės pareigos ir nepa-

Peronas, buvęs vienas didžiųjų Pietų Amerikos nacionalistų ir kuriam niekas negalėjo prikibinti taip mėgstamos komunisto iškabos. Per antrąjį pasaulinį karą Peronas nebuvo pasiskelbęs karo Vokietijai ir Italijai ir todėl buvo puolamas. Tačiau nuverstas buvo po to, kai konfiskavo anglų rankose esančius geležinkelius ir suvaržė Bažnyčios įtaką valstybėje. Po šito jo vardas buvo sumaišytas su purvais pagal visas propagandos taisykles ir buvo norima jį padaryti eiliniu išnaudotoju.

Brazilijoje labai daug pasitarėvęs vyras, Getulio Vargas, savo gyvenimą baigė "savizudyse". Gal didžiausias jo nuopelnas buvo kapitalo išvežimo suvaržymas ir per trumpą laiką išaugino milijonius Brazilijos miestus—Sao Paulo, Rio de Janeiro ir kt. G. Vargas valdė Braziliją kaip diktatorius ir kaip rinktas prezidentas.

Perversmai Guatemaloje, Venecueloje ir kt. Pietų Amerikos valstybėse paprastai greitai likviduojami ir daug kam nei nežinoma tų perversmų priežastis, bet dabar daugumoje Pietų Amerikos perversmuose dalyvauja patriotiniai nusiteikę jaunimas ir tikimasi, kad jos taps pilna to žodžio prasme nepriklausomomis valstybėmis

ruošė, neišleido pakankamai geros informacinės literatūros apie Lietuvą. Šiemet švenčiame 40 m. Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuves, dėja, dar iki šiol nieko negirdėti, kad bus išleista bent kokia propagandinė knyga apie Lietuvą.

Antras dalykas - tai spauda. Kiek ji domisi antikomunistiniais Sąjūdžiais? Joje rasi visko: apie privačių asmenų krikštynas, vestuves, balius, bet joje nerasi apie antikomunistinę tarptautinę veiklą. Toki vardai kaip ABN, APACL daugumai yra terra incognita. Paskendę asmeniniuose reikalikuose, mes nebesidomime gyvybinėmis savo tautos ir pasaulio problemomis.

Tiesia, yra lietuvių, kurie suprantą ir visokeriopa remia antibolševikinę veiklą, bet jų... kiek yra?...

Jei šiandien Kudirka, kurio mini-me 100 metų gimimo sukaktuves, atsikeltų iš karsto ir paklaustų: kas tau, lietuvi, labiau rūpi: gardaus valgio šaukštas, ar Lietuva, dėl kurios be laiko, o gal ir be prasmės, miriau, tikrai įdomu ką ne vienas atsakytų.

Dideliems darbams yra reikalingi visi žmonės, visi šaltiniai. Su menkais ištekliais nieko didesnio negalima padaryti. Todėi Lietuvių ABN Delegatura kviečia visus lietuvius prisidėti kuo kas gali prie sekmingesnio Pasaulinio Antikomunistinio Kongreso suruošimo, prie antibolševikinės veiklos. Suin teresuotus prašome kreiptis šiuo adresu: L.ABN. DELEGATION, 13 b/ MEMMINGEN, POSTFACH W. GERMANY.

\$500 ATLYGINIMO

Š/m. rugsėjo 1 d. 9 val. vakaro, redaktoriui su vienu bendradarbesiant aktualiausias LL klausimai nežinomi piktadarai išdaužė redakcijos ir rinkyklos vitrininis langus, padarydami keletą šimtų nuostolių. Manoma, kad šį "karygišką" darbą atliko už L.L. skelbiamą nuosirdų ir atvirą žodį.

Bendrovė "Sava", kurios patalpa mis "Laisvoji Lietuva" naudojasi

nemokamai skiria \$500 už nurodymą tikrųjų kaltininkų, bei šio "karygio" vykdytojų ir garantuoja, jog pranešėjas bus išlaikytas paslaptje.

Ligišioliniai liudijimų parodymais langų daužymo operaciją atliko du vyrai iš prieš kitoje pusėje gatvės esančio skersgatvio. ....

"Sava" inc.

Valdyba ir direktoriai.

ATSITRAUKTI AR PULTI?

K. Mituva

APIE QUEMOY IR MATAU

Š/m. raudonųjų "ekskursija" į Quemoj ir Matau salas nėra pirmoji. Pati pirmoji "ekskursija" buvo įvykiyta 1949 m. Tada apie 15.000 raudonųjų karių kėlėsi į Quemoj salą, tačiau buvo atmušti. Pajutę modernųjų ginklų galingumą, kiek apribo, tačiau po šešių metų, t.y. 1955 m. savo žygi pakartojo. Antrojo puolimo pasėkoje, pagal JAV apsigynimo sutartį, nacionalistai turėjo apiešti Taceno salas. Per paskutinių trijų metų laikotarpį, tarp raudonųjų ir nacionalistų buvo pasikeitinėjama svidinias, paleidžiant vieną kitą salvę. O šiaip gi raudonieji darė įtvirtinimus priešais salas žemyn, o nacionalistai fortifikavo salas.

Šiandieniniai raudonųjų užpuolimą ant Quemoj ir Matau salų, reikia laikyti trečiuoju bandymu, diriguo jamu iš Maskvos sunaikinti nacionalistinę Kiniją. Niekas negali pra našauti ar tvirtinti, kuo šita kova baigsis, tačiau yra aiškus šios kovos tikslas—įvesti raudonuosius į Jungtines Tautas.

Bent tuo tarpu atrodo, kad Peipingas Maskvą šauks būti šios kovos teisėju, kuri tuoj ims šaukti, jog Formozą ir jai priklausančios salas Kinų liaudies nuosavybė. Ir dabar, kai raudonieji generolai atidarė patrankų ugnį, Vakarų politikai veda karą žodžiais. Neutralieji būdami jautrūs "taikos pavojui, sekdami kautynių eigą tyli ir tuo duoda Peipingui laisvas rankas veikti. Šitą vakariečių žestą komunistinis pasaulis išnaudoja savi propagandai ir solidarizudamas, Peipigų ji remia. Vakariečiai ieško būdų padėti nacionalistams, tačiau, nieko, geresnio atrodo, nesu kombinavo, kaip paruošti kelius į JAV ir raudonosios Kinijos amba-

sadorių susitikimą pasikalbėti Var šuvoje. Dėja, vilčių, atrodo, tėra maža. Raudonieji skelbia, kad Formozos reikalai net nebūs svarstomi. nes tame ambasadorių pasitarime esą tik bus stegiamasi atnaujinti 1957- XII-12 d. Genevoje nutarimus pasitarimus dėl Amerikos piliečių, belaisvių ir civilių esančių Peipingo rankose.

APSISPRENDIMO LAUKIANT.

Vieni mano, kad raudonųjų puolamas salas reikia ginti, kiti—ne, nes jos, girdi, neapginamos. Kaip vienu ryškiausių nepginamumo tezę šalininku išryškėjo buvusios Trumano administracijos valstybės sekret. Achesonas. Jis dabartinio valstybės sekretoriaus Dulles (o kartu ir prezidento) pareiškimą ginti tik Formozos ir Paskadares salas, pavadinu kvilumu ir trumparegiškumu. Jis mano, kad gali būti ginama tik Formozos. Be Achesono, atrodo, yra ir daugiau patarėjų, kurie būk siūlo pradėti derybas su raudonaisiais, kad bent laikinai sustagdžius bombardavimus ir tuo laiku išlaisvinus salose esančius nacionalistines Kinijos karius, ginklus ir amuniciją. Ir ištikro, apginti salas nepuolant raudonųjų kontroliuojamo žemyno, neįmanoma, tuo tarpu Amerika pulti žemyną nacionalistams neleidžiant, vengdama, kad karas neįsilieps motų plačiu mastu. Betgi, nuolatniais bombardavimais blokuojamos salas, nors ligišioliniai bombardavimai nei ten įsistiprinusių karių, nei patrankų lizdų, pagaliau, nei sandėlių skaudžiau nepalietė, tačiau su turimomis atsargomis ilgai išsilaikyti negali, o pristatymas amunicijos ir maisto, siaučiant bombardavimus, esąs katastrofiškas.

NACIONALIZMAS PIETU AMERIKOJE

Bronius Rekyva

Įvairūs sukilimai bei vyriausybų nuvertimai Pietų ir vidurio Amerikoje, paprastai nesukelia didesnių susirūpinimų. Valstybės, in vestavusios ten savo kapitalą, yra apsidraudusios sutartimis, garantuojančiomis jų kapitalo neliečiamumą. Joms mažai rūpi kaip tos šalies prezidentas vadinsis ir kokias prezes jie turės mokėti mokesčius bei kyšius, jiems tik svarbu, kad vyriausybės priekyje nestotų koks nors idealistas. Kas pažysta Pietų Ameriką, tas žino, kad visos pagrindinės pramonės šakos yra užsienio kapitalo rankose, daugiausia anglų ir amerikiečių. Vietiniai gyventojai yra tik pigi darbo jėga. Gražiai pavyzdžiu buvo neseniai susidariusi padėtis Kuboje. Kai sukilėlių vadas teisininkas Fidel Castro pagrobė žymų automobilių lenk

tynininką J. Manuel Fanguio, labiau tu jau nebebuvo išrinktas prezidentu. Tuomet jis persikėlė į šiaurės Ameriką ir stengėsi išleisti "sunkiai" uždirtus pinigus. Tokį "neteisingą" gyvenimą jis iškentė net 8 metus, bet 1952 m. su grupe "demokratiškai" nusiteikusių karininkų, suorganizavo perversmą, pakėlė karių atlyginimą ir pasiskelbė diktatoriumi.

Jam priešinosi tik Habanos studentai ir Fidel Castro, sūnus ispano emigranto. 1953 m. studentai ir jauni kubiečiai, puolė kariuomenės punktą Santiago de Cuba. Apie 100 sukilėlių ir karių žuvo ir tik miesto vykskui pavyko prikaltėti Castro pasiduoti, garantuojant jam garbingą teismą. Castro buvo nuteistas 15 metų kalėjimo, bet buvo amnestuotas ir išvyko į Meksiką. Čia

KLAUSIMAI

Jūsų korespondentas susitiko su gerai nusiteikusių K.F. pirm. Jona Švedą ir pradėjo jį klausinėti apie K.F. užsimojimus ir įvykusi PLB Seimą, New Yorke, iš kurio p. pirmininkas buvo ką tik grįžęs. Šia proga paprašytas maloniai sutiko atsakyti į žemiau talpinamus Jūsų korespondentų klausimus:

—Teko nugirsti, kad jau yra sudaryta nauja KF. Valdyba-Sakykite p. pirmininke, ar daug sunkumų sutiko jai sudarant ir kas galutinai į Valdybą įeina?

Kultūros Fondo Valdyba jau sudaryta. Tikimasi, kad Centro Valdyba ją greitai laiku patvirtins. Sunkumų buvo, bet jie buvo techniško pobūdžio. Ne kiekvienas pakvietimas asmuo sutiko, Valdybos nariu būti. Teko naujų kandidatų išieškoti, o tas pareikalavo nemažai laiko.

Pirmoju vice-pirmininku yra pakviestas pedagogas, PETRAS MALDEIKIS, mokslinių veikalų ir įvairių straipsnių autorius. Jam pavesta tvarkyti kultūrinės veiklos sritis. Jo artimiausiais bendradarbiais sutiko būti taip pat pedagogai, patyrę visuomenininkai, lituanistinių mokyklų mokytojai: tai buv. K.F. pirm. "Muzikos Žinių" redaktorius ir įvairių organizacijų veiklus narys JUOZAS KREIVĖNAS ir Kalbos Draugijos, Vilniūčių Sąjungos, Jaunimo Teatro ir kitų organizacijų vadovas bei narys, kalbininkas ALEKSANDRAS DUNDULIS.

Antruoju vice-pirmininku pakviestas dipl. inž. VIKTORAS NAUDŽIUS, įvairių organizacijų narys, braižytojų kursų organizatorius, visuomenininkas, o jo talkininkais aktyvūs LB darbininkai, visuomenininkai: inž. J. ARŠTIKYS ir STEPONAS PAULAUŠKAS. Jie tvarkys KF finansinę sritį. Nuo jų sugebėjimų suorganizuoti kuo daugiausiai lėšų, daugumoje ir priklausys KF sėkminga veikla.

Pirmoju sekretoriumi maloniai sutiko būti DR. K. SRUOGA, ekonomistas, žurnalistas, L.K. Kūrėjų-Savanorių centro Valdybos narys. O antruoju sekretoriumi pakviestas Amerikoje baigęs pedagoginius mokslus ir mokytojaujęs Aukštesnėje mokykloje, įvairių jaunimo organizacijų narys, JUOZAS KONCIUS. Jie tvarkys visus KF sekretoriato reikalus ir ves propagandą.

Tikiuosi, kad šių aštuonių vyrų atėjimas į K.F. Valdybą, jų praktiški darbai ir organizaciniai sugebėjimai yra laidas, kad K.F. veikla bus gyva, planinga ir vaisinga.

—Kokiais pagrindais K.F. sudarytas ir koki jo uždaviniai?

—K.F. struktūra yra nustatyta naujai paruoštame statute. Pagal jį K.F. organai yra šie: pirmininkas, valdyba, taryba ir įgaliotiniai. K.F. tikslas—palaikyti, kurti bei ugdyti lietuvių kultūrinės vertybes. Tikslas siekiamas K.F.:

a) eidžia ir rūpinasi leidimu lituanistikos mokslų veikalų, dailiosios literatūros, vadovėlių ir kitokių kultūrinės paskirties leidinių, b) remia kultūrinę veiklą, kultūrines organizacijas paskirus kultūrininkus premijomis ir kitokiomis priemonėmis bei būdais, c) organizuoja lietuvių kultūros paminklų apsaugą ir telkia lėšas kultūros reikalams.

K.F. pirmininką renka LB Taryba. Jis sudaro ir pristato LB Centro Valdybai K.F. Valdybą ir Tarybą, kurios sudarytos iš įvairių sričių kultūrininkų, visuomenininkų, ekonomistų ir t.t., tvirtinti.

K.F. įgaliotiniai veiks kiekvienoje LB apygardoje, apylinkėje ar lietuviškoje kolonijoje.

—Koki skubiausi darbai numatomi ateičiai?

—Veiklos plano nustatymas, o ypačingai lėšų telkimo būdų, bei priemonių numatymas, būtinų lituanistinių vadovėlių pradžios bei aukšt. mokykloms leidimas, jaunių saviveiklinės literatūros rengimas bei leidimas. Taip pat bus tęsiamas "Gimtosios kalbos", "Knygų Lentynos", "Aleksandryno" bei kitų leidinių leidimas. Kelia rūpesčio ir Lietuvių Archyvo reikalai.

—Kokiais būdais ir priemonėmis bus telkiamos K.F. lėšos?

Lėšos yra kiekvienos organizacijos kraujas. Be lėšų, ypač KF, veikimas yra visiškai neįmanomas. Todėl lėšų telkimą bus sukoncentruotos visos jėgos. Lėšų telkimo būdai gali būti įvairūs: telkimas nuolatinių rėmėjų ir mecenatų. Tuo reikalu bus kreiptasi į finansiniai pajėgus asmenis bei organizacijas (gydytojus, inžinierius, verslininkus ir t.t.) Toliau sektų LB Centro Valdybos subsidijos, KF įgaliotinių parengimų pajamos, LB padaliniių metiniai įmokėjimai nuo parengimų (peino dalis), vienkartinės aukos, palkimai ir t.t. Kad KF vien aukomis besiverdantis nemerdytų, jau dabar galvojama ir iš dalies vykdoma ir komercinis būdas. Norima, kad įdėtas pinigai į įvairius leidinius ne tik grįžtų, bet ir pelnų duotų. Loterijos ir visoki parengimai taip pat bus svar-

tytinių klausimų eilėje.

—Turtingi amerikiečiai mirdami palieka milijonus sumas kultūrinėms ir labdaros įstaigoms. Ar K.F. nemano, kad lietuviai, nors mažesniame mastelyje, savo palkimų dalį skirtų ir Kultūros Fondui. Mat, yra pavyzdžių, kad lietuviai palieka.. nemažas.. sumas.. bažnyčioms.. vienuolynams.. labdaros įstaigoms ir t.t. Ar tam negalėtų pagelbėti mūsų konsulatui, organizacijos ir t.t.?

—Žinoma, nemažas skaičius lietuvių miršta savo palkimų nesutvarke, arba net fabrikams palieka, kuriuose visą amžių dirbo. Nesutvarke tyti palkimai dažnai atitenka vals tybei ar miestui. Todėl organizacijų ir pavienių lietuvių pareiga ir būtų tokių asmenų dėmesį atkreipti į KF., kaip bendrą lietuviškų reikalų puoselėtoją. Tas pats ir vis besilikviduojančiomis lietuviškomis organizacijomis, kurios kartais savo palkimus net tūkstančiais skaičiuoja. Palkimų reikalų bus padaryti konkretūs žygiai ir tam bus įjungti vietos KF. įgaliotiniai.

—Ar ne laikas įvairių kraštų (pav. Kanados, JAV, Australijos) LB Kultūros Fondams savo veiklą derinti?

—Išrinkus PLB Valdybą ir Kultūros Tarybą, šis klausimas turėtų savaime išsprendži PLB Valdybos tikslas ir yra derinti visos PLB veiklą ir padėti išvengti paralelizmo jos darbuose.

—Ar KF numato į korporuoti kaip "non profit" organizacija, kad aukotojai galėtų būti atleisti nuo taksų mokėjimo, nu'o pauptų sumų?

—Taip. Šis klausimas yra pavedamas teisininkams sutvarkyti.

—Na, ir dar vienas klausimas, bene paskutinis šiuo tarpu turėčiau. Kaip vertinate PLB Seimą ir koki jo trūkumai?

—PLB Seimo išrinkimas, konstitucijos priėmimas ir Seimo organų—PLB Valdybos ir Kultūros Tarybos sudarymas, yra istorinės reikšmės. Šių organų didesnę ar mažesnę reikšmę priklausys nuo išrinktųjų tikslaus supratimo ir planingų vykdymo. Visu kraštų LB vado vybių pareiga moraliai ir materialiai remti ir teikti pasiūlymų.

Kaip kurių Seimo atstovų neda lyvavimas seime be svarbių, patei simų priežasčių, reikia laikyti neigiamu reiškiniu. Kandidatuo jant į tokias svarbias visuomenines pareigas reiktų turėti didesnio apdairumo bei atsakomybės jausmo.

Baigiant reikią pažymėti, kad KF pirmininkas, Jonas Švedas, yra Lietuvos kariuomenės pulkininkas, dipl. ekonomistas, buvęs Cicero

me džiaugtis, kad ištesime leidėjo mums pavestą redaktorių uždavinį: normaliose sąlygose kauniškė enciklopedija per 15 metų priejo ligi I raidės, o šiose sąlygose per 5 metus jau esame isinėję I raidę, peržengę pusiaukele. Bet čia ne patys redaktoriai didžiuojamės, o tik dėkingai minime visus tuos šimtus bendradarbių, kurie su pasiaukojančiu uolumu dirba enciklopedijai tuo tempu, kuris vienintelis leidžia darbą ištesėti...

LE LEIDIMAS - PROTESTAS PRIEŠ LIKIMĄ IR PRIEVARTĄ.

...LE leidimas - protestas prieš likimą, ištikusį tautą ir mus. Likimas vėl mūsų kraštui nulėmė vergiją, o mus verčia emigrantais dairytis. Bet mes nenorime emigruoti iš savo tautos, nepaisant to, kad likimas mus išsvatė po viso pasaulio pasviečius. Ne XVIII a. enciklopedistai įkvėpė J. Kapočiui mintį. Ne apsišvietimui iš barbariškos sąmonės susitelkė enciklopedijos prenumeratoriai. LE žygyje slypi lietuviškoji valia likti savo tautoje ir joje ieškoti savo egzistencijosprasiminimo. Išleisdami savo kalbą enciklopediją, po visą pasaulį išsklaidyti lietuviui norime paliudyti mūsų tautos kultūrinį lygį ir drauge atlikti tai, ko nebegali mūsų pavergtieji broliai.

"Laisvės metais visose srityse buvome pradėję lietuviškuosius žingsnius. Pavergtoji tėvynė vėl

VIENUOLIKTASIS KONGRESAS.

Pirmoji lietuvių gydytojų draugija "Fraternitas Lituania", įkurta 1908 metais Petrapilyje, Rusų Karo Akademijos studente, vėliau, Lietuvoje pastekusio generolo laipsnį, Vlado Nagevičiaus, šių metų rugsėjo mėn. 28 dieną, Čikagoje, švenčia 50 metų savo veiklos sukaktuves.

Kaip tenka patirti šia proga iš JAV ir Kanados suvažiuoja per 100 šios organizacijos narių. Kartu su nariais daugumoje atvyksta ir šeimos, kad tik tinkamiau paminėsus draugijos nueitą kelią — garbingai tarnauti savo kraštui ir jo žmonėms. Dar bus pasidžiaugta nuveiktais darbais ir pagerbti šiai organizacijai nusipelnusieji.

Ne tik vienu seniausiu organizacijos nariu, bet vieninteliu gyvu iš jos steigėjų bei aktyviausiųjų veikėjų yra prof. K. Oželis, gyvėnas Čikagoje. Gaila tik, kad jo sveikata paskutiniuoju laiku kiek šlubuoja ir nežinia ar leis jam pasidžiaugti jo paties darbo vaisiais. "Fraternitas Lituania", grynai lietuviškai šnekant—Lietuviškoji Bro

lybė, yra išvairiusi gana didelį kultūrinį barą Lietuvos dirvonuose. Ji davė Lietuvai ne tik eilę gerų gydytojų, bet ir gražią eilę visuomenės veikėjų.

"Fraternitas Lituania savo aukštinį jubiliejų pradeda 10 val ryto, pamaldomis Tėvų Jezučių bažnyčioje. Iškilmingas posėdis prasidės 11 val. ryto Jaunimo Centre, o tą pačią dieną 4 val. p.p., Congress viešbūtyje rengiamas bankietas.

Nueitą kelią iškilmingame posėdyje primins dr. Vl. Ingelevičius ir dr. Balys Matulionis. Meninėje dalyje dalyvauja operos solistė Alodija Dičiūtė - Trečiokienė. Šių sukaktuvių proga yra išleidiama 400 puslapių apimties apžvalga, liečianti "Fraternitas Lituania" veiklą. Ją redagavo dr. Balys Matulionis.

Dabartinę draugijos vadovybę, ant kurios pečių gulį šio jubiliejaus prideramas atžymėjimas, sudaro šie medikai: dr. V. Tauras - pirm., dr. A. Garūnas - sekretorius ir dr. Budrys - išd.

LIETUVOS POLCIJAI SUKANKA 40 (370)

Povilas Dirkis

Buvusi Lietuvos policija (įsisteigimo metu pasivadavusi milicija), turėjo labai skabų ir reikšmingą šūkį: "Teisėtumas—valstybės pagrindas". To teisetumo tvarką priešžiura ir buvo pavesta buvusiai Lietuvos polijai, kuri kariniais pagrindais besitvarkydama, sekmingai veikė per išitus 22 Nepriklausomo gyveimo metus.

Ji buvo įsteigta Pirmojo ministrų kabineto 1918 m. lapkričio 11d. nutarimu. Tad šiais metais sueina 40 metų nuo jos įsteigimo, o bendrai paėmus, kaip nurodo istoriniai šaltiniai, Lietuvos milicijos (policijos) pradžia siekia 1588 metus. Taigi, jei skaityti tuos metus Lietuvos policijos įsisteigimo metais, tai šiais metais Lietuvos policija gali būti minėti 370—tąją sukaktį.

Buvusieji Nepriklausomos Lietuvos policijos tarnautojai Čikagoje yra susibūrę į "Krivulės" klubą. Šis klubas 40 metų paminėjimą kalp tik ir ruošia.

LB ilgametis pirmininkas, buvęs Chicago Apygardos narys, savano r. kūrėjas ir daugelio organizacijų narys. Jo dėka Cicero darosi kultūrinio veikimo centru. Ne veltų čia reziduoją ir Antrosios Amerikos ir Kanados Dainų švenčių pirm. prel. kun. Ign. Albavičius ir visa eilė kultūrininkų.

J. S.

* * *

juos tramdo prievarta. Ne tik žmonės prievartaujami. Prievartaujama ir tiesa. Protestuodami prieš šią prievartą, norime savo enciklopedijoj objektyviai suteikti visą lietuviškąją būti, visą savą istoriją, visus savo žmones (tokius, kurie jie buvo, o ne kokiais juos okupantas perkuria). Okupacinė prievarta savo ideologijos vardan ne tik lietuviškąją būti falsifikuoja, ji prievartauja ir visą mąstymą, ir pačias tokias visuotines sąvokas, kaip laisvė ir tiesa, taika ir teisingumas, žmoniškumas, ištikimybė ir t.t. ir t.t. Nepasitenkinant paprastą vergiją, siekiama užnuodyti pačią pavergtųjų dvasią, iš pačių sielų gelmių juos pavergti."

LE - KULTŪRINIS GINKLAS I TAUTOS TEISĖ IR LAISVĖ

LE yralituanistinė enciklopedija ne viena savo dalimi, o pačia visu- ma, pačiu savo laisvu lietuvišku-ju žvilgiu. Net ir tie dalykai, kurie betarpiškai neturi lituanistinės reikšmės, jos įgyja pačiu tuo, kad jie yra integruojami į lietuvių kalbą, kad visa žinia yra padaroma mūsų kalbos ir mūsų tautos turtu. Laikoma kultūrinės propagandos ginklu, liudijančiu mūsų tautos kultūrinį lygį ir jos teisę į laisvę. Laikome LE veiksmu ir mūsų ko-voje už gyvos lietuviškos dvasios išlaikymą iševijoje, mūsų vaikuose. Jaunajai kartai LE yra priemo- nė išlaikyti Gilesniam ryšiu su tē-

Nepriklausombės laikais Lietuvos policija savo šventę kuoiškilmingiausiai atžymėdavo spalį 2d., t.y. Angelų Sargų dienoje. Mat, ir savo gėloju buvo pasirinkusi Angelų Sargų. Tremtyje tą iškilmingumą pasiekti neįmanoma, bet senios tradicijos prisilaikydami buvusieji Lietuvos policijos tarnautojai savo šventę ryštasi tinkamai atžymėti. Ir tuo labiau nes nei vienos institucijos pareigūnas gal nebūvo taip glaudžiai susijęs su valstybe ir visuomene, kaip policijos tarnautojas. Dar kas būdinga, kad policija prie visų valdžių, kaip apolitinė institucija, tarnavo tik valstybei. Ji buvo piliečių ir jų turto saugotoja ir todėl visuomėje išsilai- kė savo pašaukimo aukštumoje.

Savo išsiauklėjimu ir pareigų su pratimu, bendrai paėmus, nei kiek nesiskyrė nuo kaimyninių kraštų policijos, kuri kai kur nors ir bu-vo auklėjama šimtmečius. Atlikda ma savo pareigas, Lietuvos policija gana aktyviai pergyveno: lenkų kavalerijos brigados "ekskursiją" į Lietuvos teritoriją, savųjų organi- zuotus "bandomuosius aliarmus", Tauragės pučą, Suvalkų krašto ūkininkų sąjūdį gruodžio 17 d. "per- vėrsmai ir kt. Tačiau užvis skaudžiausiai jį pergyveno bolševiki- nių įgūlių įvedimą Lietuvos teritori- joje ir rusų — vokiečių okupaci- jas, per kurias buvo pareikalauta nekaltų policijos tarnautojų aukų: dalis neteko gyvybės, kita dalis laisvės, trečia pasitraukė į Lietu- vos miškus ir nemaža dalis atsidū- rė vakaruose.

jam tomui. Bet ar ne taip apskritai atliekamas darbas? Be aukštų žodžių, o praktaitu. Žodžiai - visko- su jais yra: vieną kartą jie jaudina, antrą - varo nuobodulį; vieną kartą jie broliškai telkia, antrą - kursto vienus prieš kitus. Darbas gi visad ir savaime žmones jungia. Kur randama laiko ginčams, ten liudijama nedirbant. Kur iš tiesų dirbama ten nebekiela laiko ginčams, ten žodžius pakeičia prakaitas. Nėra kito kelio į vienybę kaip per konkretų darbą: darbas visas prietybes suteikia į našią kūrybą. Lygiai nėra kito kelio lietuviųbei išlaikyti kaip jai dirbti. Nieko nėra brangaus, kas prakaitu nepailetta ma. Niekas neišlaikys lietuviybės tame, kuris nebus su ja susietas pačiu darbu...". Kūltūra, jei nori gyva likti negali pasilikti tik liudiniame lygyje. Tas pats ir su lietuviškąja kultūra. Kiekvienam joje turi būti rasta vietos talentams išskleisti."

LAISVOSIOS LIETUVOS PIKNIKAS RUGSEJO 21D. (SEKM)

vų tauta: pažinti ją ir jos kalbą save išreikšti. Niekas neturi teisės kalbėti apie lietuvių kalboje stokojimą sąvokų tai ar kita! sričiai. Mūsų kalba jau yra pakelta į kultūrinę kalbą, kuria viską galima išsakyti. LE betarpiškai tai liudija ir šią prasmę, iš tiesų yra epochinis įvykis išliekamos vertės veikalas.

KONKRETUS DARBAS ŽMONES JUNGIA

.....Dirbame sifaiškai: užridinę vieną tomą į kalno viršūnę - spaus- tuve, vėl leidžiamės žemyn - dairytis kartoteką, ieškoti bendradarbių, medžioti po šakinį puotrupas žinių, kur nėra tiesioginių šaltinių ar kur jų nagalime pasiekti ir t.t. Bet yra ir džiaugsmo -nuveikti kliū- tis, sunkiai, bet vistiek nuveikti. Vis toks pat jausmas: ir leidėjo, ir bendradarbių, ir ir skaitytojų: vos yrienas tomas baigtas, jau eina kvietimas rašyti straipsnius nau- jam tomui, siūsti prenumeratą nau-

KONKRETUS DARBAS JUNGIA VISUS

Pirmoji kultūros premija 1.000 dolerių, skirta Ohio valstybės ribose gyvenančių lietuvių gydytojų, PLB Seimo proga, jury komisijos sprendimu, atiteko Lietuvių Enciklopedijai. Taigi pakelti vėjai tar lietuvių menininkų dalyvauti ar nedalyvauti P.L.B. Seimo proga rengtoje meno kūrinių parodoje, kuri faktinai dar daugiau išryškino tarpgrupinį susiskirstymą buvo bereikalinga.

čia savą skaitytojas patiekia- me būdingesnes vietas iš dr. J. Girmiaus kalbos pasakytos LE redaktorių vardu PLB Seime, iškil- mingo posėdžio metu.

PADEKA OHIO GYDYTOJAMS IR APELIACIJA

Buvo ir daugiau reikšmingų kul- tūriniių laimėjimų, kurie šį kartą negalėjo būti atžymėti tesant vieną premiją. Tačiau vilnuosi, kad Ohio gydytojų kilnus pavyzdys ne- liks be aido ir ateityje. 1958 m. Či- kagoj įvykęs kultūros kongresas apeliavo į mecenatines korporaci- jas nelikti šalia kovos už mūsų tau- tinę gyvybę. Ohio gydytojai atsi- liepė į šį apeliavimą, savo pavyz- džiu apeliuodami ir į kitus. Iš- tiesių, nebeturint savos valstybės- globos, vėl sąlygos yra tokios, kad

viską turime susikurti bei išlaikyti savą, pačių rankomis ir savo pačių aukomis. Daug darbų laukia paramos: kol nebus tie darbai at- liekami, tol ir pati LB neatliks sa- vo paskirties. Daug darbų šauksis atžymimi. Ši kultūros premija yra pirmoji, bet tikri, ne paskutinioji. Juk gydytojų yra ne tik Ohio vals- tybėje. Juk, begydytojų, yra ir in- žinierių, ir kunigų, ir prekybinikų, ir kitų būsimų mecenatų. Iš anks- to mintyje džiaugiuosi visais bū- simais šios premijos laureatais.

LE LEIDIME NE REDAKTORIAI O LEIDĖJAS ENCIKLOPEDIJOS ŠIRDIS

Premija atžymėtame LE darbe redaktoriai vaidina tik kuklų vaid- menį. Enciklopediją leidžia J. Ka- počius: jis yra enciklopedijos šir- dis, įžiebęs enciklopediją ir palaikanti jos gyvybę. Jo drąsi, bet rea- li fantazija sužerėjo enciklopedi- jos mintimi čia, iševijoje, kur šis sumanymas iš karto atrodė utopi- ja. Leidėjo besąlyginis atsidėjimas savą, užsimojimui yra ta paslaptis, kuri enciklopedijos mintį pavertė tikrove. Utopija atrodė, kad galėtų šiam žygiui ateiti tiek prenumera- torių, kiek buvo būtlnasis mimimu- mas enciklopedijai leist...". "Gali-

LAIŠVOJI LIETUVA

FREE LITHUANIA

OUTSTANDING LITHUANIAN NEWSPAPER
911 W 32 Str., Chicago 8, Ill Phone LA 3-8544.
Published bi-weekly on Thursdays
By Lithuanian Regeneration Association

Entered as Second-Class matter at the post office at Chicago, Ill.

Vyr. redaktorius Juoz. Masionis.
Redaguoja Redakcinė Komistija.
Straipsnius ir korespondencijas re-
dakc. taisy ir taipina savo nuoti-
ra. Neanaudoti rankraščiai grąžina-
mi autoriams pareiškiamas.
Pavarde ar slapyvardė pasirašyti
straipsniai ne visada išreiškia re-
dakcijos nuomonę.

Prenumerata:

Metams - 4.50; pusel metų -
2.50 Atskiras numeris 10 ct. -
Subscription per year - \$4.50;
6 months - \$2.50. 10 ct per copy

TRAUKIMES NUO BEDUGNES

Jonas Vaičiūnas, Cicero, Ill.

Aštriname liežuvius ir plunksnas, stengdamiesi vieni kitiems igelti, ar reikia, ar nereikia, net nesistengdami geluonio ištraukti: geriau pačiam žūti, bet, gink Dieve, nepasiduoti. Vieni už tiesą, kiti už nesamone, treti už kvailystę, ketvir- ti dėl garbės ar kvailios ambicijos, o dažnokai dėl kokių partinių įsiti- nimų. Kaip mes susmulkėjome! Užmirštame visų bendrą reikalą ir šarnu plikiname vieni kitiems akis, tuo tarpu, kada vieningas dar- bas ir bendra lietuviškos išlaikymo problema turėtų succumbuoti vi- sus: veikėjus ir ne veikėjus, meni- ninkus ir ne menininkus, kultūri- ninkus ir ne kultūrininkus, visų užsiemimų ir visų pažūrų lietu- vius į vieną didelį ir nesugriauna- mą pamatą, pamatą mūsų jaunajai, ypač, pačiai jauniausiai kartai lietuviškoji dvasioji išauginti, išmo- kyti gerbti ir mylėti savo tėvų ir protėvių garbingą žemę, pamėgti ir kasdieniniame gyvenime šnekėti savo motinos kalba, kaip daugeliu atvejų ne tik aš, bet ir Jūs. Gerbia- mas Skaitytojau, esate ne kartą pa- stebėję ir, atleiskite, dažnokai pro- pirštus praleidę, O Kiekvieno šven- ta pareiga, skiepioti vaikams tą savo krašto ir kalbos meilę, anot mūsų kalbos tėvo Rygiškių Jono: "Maža garbė svetimomis kalbomis kalbėti, didi gėda savos gerai ne- mokėti."

TĖVAI.

...Žinoma, didžiausia atsakomybė už savo vaikus krinta tėvams. Tė- va yra ir bus pirmieji atsakingi už savų vaikų auklėjimą ir mokymą. Lietuviškumo tęstinumas šiandien yra pagrindinė tėvų pareiga. Švari lietuvių kalba su vaikais, be jokių

svetimų kalbų priemašų, be harba rizzmų, įgalins vaikus išnrokti ir tuos žodžius, kurių daugelis čia ne bevartoja, o pakeičia barbarizmais: "aiskrimas, kornai, šaueris, karas, heb's, lotas, paparkinti, draivinti!" ir šimtus kitų! Kartais juokingai atrodo (o tas yra blogiausia), kai tėvai liepia vaikams kalbėti lietu- viškai, kad savo kalbos neužmirštų, o patys "apsirike" įterpia tokį an- glišką sakinį. O vaikas tą tuoj pa- gauna. Norėčiau tik vienu pavyzdė- liu pailiustruoti. Vaziuoja automo- bil'u šeima. Sustoja prie raudonų švesų, ir tėvas, matyt, ką užsigal- vojęs, šviesoms pasikeitęs, neprade- da vaziuoti. Užpakalyje esantis automobilis duoda ženklą, ir tėvas, žinodamas, kad niekas išskyrus juos pačius, išgirsti negali, iššū- ka: "shut up you there!" O sūnelis, trejų metų atsauna: "Tėte, aš tau daug sykių sakiau, kad kalbėk i'e tuviškai! Štai tau ir turi! Lazda atsisuku kito kalu."

Lituanistinės mokyklos, tauti- niai moksleivių ansambliai, lietu- viškos jaunimo organizacijos, vi- suomet palengvins tėvams jų dar- bą, savo vaikus auklėjant lietuvi- škoje dvasioje. Pasakojimai apie Lietuvą ir jos garbingą praeitį, gra- žios lietuviškos knygos vaikams ir jaunimui, esant progai, pasaky- mas ko nors gražaus apie savo tau- tą ir kalbą, štai mielos lietuviš- mos motinos, brangūs tėvai! Jūsų ke- lias kurio Jūs einate. Nereikia drebėti dėl lietuviškos kalbos ir kęsti baimės dėl lietuviškos kny- gos, kaip caristinės Rusijos okupa- ciniais metais Lietuvoje. Gi, lie- tuviškos motinos, net ir tokiomis sun- kiomis sąlygomis esant, slapta, prie ratelio, išmokė savo vaikus

Dr. Vincas Misiulis,
Detroitas, Mich.

Nacionalistinis mons. M. Krupavičiaus habilitacijos „1926 metų gruodžio 17-oji Liūdna 30 metų sukaktis“ pakoregavimas

(26—ji tąsa)

BREŠTANTIEJI VAISIAI BESITĖSIANČIOS KOALICIJOS.

Padėjus į šalį priešingų interna- cionalių grupių bendradarbiavimą Vlike, tenka pažvelgti į jų besitė- siantį bendradarbiavimą (su Vliko remiamu autoritetu) už Vliko ribų. Kad šiuo atveju nebūčiau blogai suprastas, patariu atdžiai pasiskai- tyti 1958 m. sausio mėn. 7 dienos "Naujienų" nr.5, kur yra aprašy- tas "Idomus pobūvis" — Dr. Ance- vičiaus pasikalbėjimas su amerikie- čių spaudos žmonėmis."

Savo pasikalbėjime, dr. Ance- vich, kaip kandidatas į Canados karališkąjį parlamentą amerikie- čių spaudos žmonėms piršte perša- kelti marksistinę idėją pripažinti- miu komunistinės Kinijos. Ši jo peršama idėja, nėra joks naujas at- radimas, nes ji yra Maskvoj sufor- muota ir laisvajam vakarų pasau- liui visais būdais peršama nuo pat pradžios komunistinės galios įsiga-

lėjimo Kinijoje. Jei jo peršamą Maskvos kūrinių J.A.V. pripažintų, tai nėra jokios abejonės, kad tas pripažinimas būtų laisvojo vakarų pasaulio kapituliacija prieš impe- rialistinį Maskvos komunizmą. Dr. Ancevich dėdamasis spalvo- tųjų gynybą sako: "Baltojo žmo- gas komunizmas amerikiečių ir bendrai vakarų pasaulio esąs fo- varizuojamas, palyginus su spalvo- tojo žmogaus komunizmu, kas pris-ideda prie rasinės diskriminaci- jos pagilnimo".

Štai kokių kilnių komunizmo kal- ba, Vliko remiamas į Canados pa- lamentą, buvęs Pilsudskio valios vykdytojas ir Hitlerio gestapinin- kas. Atrodo, kam ne kam, bet jam turėtų būti gerai žinoma, kad JAV stovėjo ir tebestovi ant tvirtų lais- vės pagrindų. Jų laisvės pagrinduo- se nėra rasų diskriminacijos, nes tie laisvės pagrindai saisto ne tik baltąją, bet įgiai ir visas kitas. Tas yra aiškiai įrodyta, teikta ir

lietuviškai melstis ir skaityti.

MOKYTOJAI IR AUKLĖTOJAI

Iš po motinos skverno vaikas pa- tenka į mokyklą. Galvodami, kad tėvai vaikus leidžia tik į lietuviš- kas pradžios mokyklas, sutiksime, kad ir mokytojai būtina turi būti lietuviai, ir iš jų turi būti reika- laujama to pat, ko ir iš tėvų: moky- tojas turi papildyti tėvų vedamą lietuvišką auklėjimą. Dažniausiai mokyklos yra parapijinės, o moky- tojai - seselės. Apgalestaudami pa- stebime, jog kai kur, šių mokyto- jų lietuvių kalba silpnoka, ir tai nerodoma perdidelio noro ją taisy- ti, arba, kad ir blogesne kalba su vaikais ja šnekėti. Šis klausimas turi būti kokių nors būdu išspręs- tas, tėvams uždedamas dar vienas didelis rūpestis, nes nuo tėvų, tik- riariau, nuo lietuvių parapijiečių, pri- klauso lietuviškos parapijos ir jų išlaikymas, - tuo pačiu parapij- nės mokyklos.

Apie lituanistines mokyklas kal- bėti nėra reikalo, nes jų tikslas ir darbas yra aiškus, ir mokytojai pa- tys puikiai supranta sau užsidėtas pareigas. Lygiai kaip ir moksleivių tautinių ansamblių mokytojai pe- dagogai ir jų talkininkai. Jiems lenkiame galvas, kaip ir Lietuvių Bendruomenės Valdyboms, iš ku- rių daugiausiai išplaukia, remiami, arba dažnai ir išlaikomi tos litua- nistinės mokyklos arba ansambliai. Gražūs ir kilniūs žestai - vaikams lietuviškų aikštelių organizavimas arba įvairių vasaros stovyklų ren- gimas. Čia vadovai, pedagogai, ir auklėtojai daugina tėvų geriau ar blogiau pasėtą lietuvišką sėklą.

BAŽNYČIA

Sustosime prie pačio opiausio taško. Neseniai teko "Laisvoje Lie- tuvoje" skaityti vieną ir kitą pasi- sakymą bažnyčių ir parapijų rei- kalais. Su geliančia širdimi tenka su tais faktais sutikti. Daugelyje lietuviškų bažnyčių lietuvišybės rei- kalas yra pusiau užmirštas, tuo tar- pu, kada bažnyčia yra bene didžia- sia susibūrimų vieta, ir iš sakyklos kunigo tartas lietuviškas žodis vi- suomet rastų didelį atgarsį tiki- niųjų tarpe... Kunigas, kaip Dievo tarnas tikintiesiems, tuo pačiu, yra savotiškas autoritetas, ir jam pri- klauso žmonių priderama pagarba. Kunigo žodį liaudies vertina aukš- tai neretai vienas kunigo žodis rei- škia daugiau nei kelių neatsakingų organizacijų vadų pareiškimas. Tai gi, lietuvių kunigo pareiga, neatsi- žvelgiant kokias konfesijas jis pri- klausytų pareiga yra judinti tauti- nių susipratimą ne tik privačiuose pasikalbėjimuose su savo parapli- jiečiais, bet ir iš sakyklos: berti dirvon šalia Dievo grūdo ir savo tautos įvą. Kunigas neša ant savo

LIETUVYBES STIPRINIMO KELIJE

KULTŪRINIO POVEIKIO VAIDMUO J. BAČIŪNO AKIMIS

...Ar tik ne vieną ryškiausių ir re- allausių kalbų PLB Selme, New Yorke pasakė Juozas Bačiūnas, Tabor Farmos - kurorto savinikas. Savo ilgesnėje kalboje tarp eilės būdingų ir gana teisingų pastabų, pareiškė:

"Per beveik 50 metų įvairios veiklos lietuviškoje srityje susida- rė man didelis pluoštas patyrimų ir išvadų. Turėjęs šimtus progų da- lyvauti Amerikos lietuvių kultūri- niame ir visuomeniniame gyvenime, aš jau seniai įsitikinau, kad nedaug reikšmės turi vadinamosios partinis politikavimas savo atskiro kamieno ribose ar maišymasis į Lietuvos "vidaus politiką." Lietu- vybės Amerikoje, o netiesiogiai ir pačios Lietuvos naudai daugiau reikšdavo mūsų tautinis pasireiški- mas kultūrinėmis ir dvasinėmis priemonėmis."

Kaip konkretų pavyzdį patiekė a.a. A. Olio asmenybė. Čia J. Ba- čiūnas, kuris velionį turėjo dau- giau galimumų pažinti, kaip bent kas kitas, aiškiai ir nedvprasmis- kai pareiškė: "Tik lietuviškos kul- tūros poveikio dėka jis liko Lietu- vis ir nei kaip žmogus nei kaip po-

J.BAČIŪNO SANPROTAVIMAI KULTŪRINIO IR POLITINIO DARBO DERINIMO KELIJE.

"Ne skambių titulų igyti mes čia susirinkome, o tik pasitarti dėl lietuviškos išlaikymo išeivijoje ir dėl priemonių padėti lietuvių tau-

lit'kas nesuvirė "amerikoniškam katile", kaip tūkstančiai ir tūkstan- čiai jo bendralak'ų."

Taigi: "Tarptautinė padėtis tebėra to- kia, kad Lietuvos laisvės bylai spręsti vis dar reikia laukimo ir kūrybinės kantrybės." —prelegen- tas kalbėjo. "Laukimas gal dar tu- rės būti ilgas, o kantrybė būtin- nai kūrybiškai aktyvi ir kone antžmoniška. Tą gali tesėti tik dvasiškai kultūriš- kai išbrendusi ir v's auganti lietu- vių išeivija, kurią gali papildyti tik tautinės kultūros ir kūrybos atos- feroje išauginama jaunoji karta. Jeigu jaunoji karta negaus lietu- viškos mokyklos nemokės tėvų kal- bos, nežinos Lietuvos istorijos, ne- pažins savo tautos, neturės pasi- skaityti geros lietuviškos literatū- ros, nematys savo teatro, negirdės savo muzikos, dainų kitokio meno manifestacijų,— tai nebeišaugs nei naujų lietuvių rašytojų, nei meni- ninkų, nei —prašau patikėti mano patyrimu stebint per 50 metų Ame- rikos lietuvių gyvenimą—politikų, kurie atkakliai gintų Lietuvos lais- vės bylą."

tos laisvės kovai. O tai reiškia, kad norime surasti suderintą to darbo programą, priemones ir teisę toms priemonėms paruošti." Tų įvairių

pečių didžiulę atsakomybę, ypač, klebonas, nes jo vedamąja linija parapijiečiai seka ir žodžiais vado- vaujami. Turime gražių pavyzdžių, didė- lių ir reikšmingų asmenybių dir- busių konfesinį ir tautinį darbą. Jų vardas ir jiems teikiama lietuvių tautos garbė, duoda aiškų toną lie- tuviams kunigams.Tad tenka tik pasekti jų gražiais pavyzdžiais. Y- pač čia laisvoje Amerikos šalyje, ne tik kad niekas nedraudžia tauty- bėms dirbti savo kultūrinio darbo, bet juo toliau, juo dažniau pasigirs ta įtakingų žmonių balsų, jog at- skirų tautybių veiklą reikia remti kaip įnešančią atitinkamą duoklę į Amerikos kultūrinį gyvenimą

P A B A I G A

...Rašas šias eilutes, būtų labai pa- tenkintas, kad kas nors daugiau pasisakytų šiuo mums, lietuviams' rūpimu reikalu. Juo bus daugiau judinimų ir pasisakymų, juo bus geriau. Nenorekime artėti prie be- dugnos, bet, priešingai, stenkimės nuo jos tolti. Tik tada mūsų broliai ir sesės už geležinės uždangos galės pasakyti, kad ir mes, nors ir savo tėvynėje negyvendami, kovojame už tai, už ką mūsų tėvai ir tėvų tėvai kovojo.

P A Ž I S T A M I

Gražus pasakymas, išgirdus ką nors laužtali šnekat, galimas su ironijos atspalviu, niekad nebus pro šalį. Gi tiems, kurių visas idea- las, anot poeto, trupinys aukso ar girdaus valgio šaukštas, žinoma, bus sunku atverti akis, tačiau, rei- kia dėti visas pastangas. Pavyks ar ne - bent lietuviu pareiga tautai bus atlikti. Pasitaiko ir tokių, ku- rie net gėdinasi lietuviškai viešai

smurto aktui ir jo nepripažinimas yra diskriminacija, tai tokią diskri- minaciją JAV daro su Šiaurės ko- munistinės Korėjos nepripažini- mu, Rytų komunistinės Vokietijos, tuo pačiu ir Pabaltijos valstybių okupacijos. Pastaroji dr. Ancevich diskriminacija liečia mū- sų tautos laisvę, kurios vadavimo priekyje randasi, kaip tik dr. Ance- vich remias į Canados karališkąjį parlamentą Vlikas.

VLIKAS REMIA DR. ANCEVICH Į CANADOS PARLAMENTĄ.

Ką Vlikas rėmė į Canados kara- liškąjį parlamentą - žinojo gerai. Tuo labiau žinojo senas Krikščio- nių Demokratų partijos veikėjas buvęs Vlik, Pirmininkas p. Matu- lonis. Jis duodamas Vliko pirmi- ninko vardu dr. Ancevich rekomē- dacinį rinkimams laiška (žiūr.1957 m. "Draugo" 128 nr ir "Naujienu" 127 nr.) tikrai žinojo, kokių didžių nuopelnų tautai ji duoda. O žinant rekomenduojamojo tik didelį tau- tos priešams pasitarnavimą, duo- toji rekomendacija, pasidaro nepa- prasta. Negalima nuneigti, kad jo daromos karjeros reikale, vieno- kio ar kitokios rekomendacijos tū- kekas negalėjo duoti. Duoti galėjo, bet tik tie, kuriems jau dirbo dar būdamas tėvynėje ir 1927 metais iš jos pabėgęs. Tad ir stebėtina, kad jam reikiama rekomendacija

politinių - visuomeninių institucijų veikimą vieni karštai giname ro- dome jų nuopelnus, kartais net į padanges keliame, o kiti kritikuo- jame ir lygiai karštai peikiame ir reikalaujame esminių reformų. Vieni ir kiti, be abejo, turime ties- sos, tik juo toliau juo labiau atro- do, nepajėgume surasti kur tasai "auksinis vidury". Jei lietuvių išeivija nori užsitarnauti, kad ją vadintų subrendusia bendruome- ne, tą auksinį vidurį rasti būtina jau dabar."

Kultūrinio ir politinio derinimo mintį vystydama toliau, pareiškė, kad Vlikas ir Altas ligi šiol yra su- rinkę ir išleidę nuo 1/2 ligi vieno milijono dolerių. Bet, jei dėl šių in- stitucijų išleistų lėšų ir būtų gali- ma pilnai pateisinti, tai kita dalis, "gal ir gana didelė...kels diskusijų ir abejonų dėl jų sunaudojimo tiks- lingumo, praktiškumo ir naudin- gumo..."; "mažiausia pusė tų išla- dų, skurtų vadinamos —politikos— reikalams, nebuvo būtinos ir neda- vė atitinkamos naudos."

J.Bačiūno nuomone, būtų geriau padaryta, "...Jei jos būtų buvusios planingai sunaudotos, pavyzdžiui, lietuviškų mokyklų vadovėliams parengti ir išleisti, vienam kitam geros kokybės garsiniam propagan- diniam filmų Lietuvos reikalais paruošti, lielioms tikrai rimtoms ir vakarietiško standarto reikalavi- mus atitinkančioms knygomis iš- džiojomis kalbomis paruošti ir iš- leisti apie Lietuvos istoriją, nepri- klausomą Lietuvą, jos kultūrą, po- litinius reikalus ir išlaisvinimo ko- vą— nauda būtų buvusi didesnė, pastovnes, nedingstanti su tą die- na, nuolat reikalinga ir būtina." Vadovaudamasis mintimi, kad lig šiol teikti toms lėšoms buvo naudojamos tautinės šventės ir jas renkant buvo apeliuojama ne į par- tinius, bet į bendrus patriotinius jausmus, pareiškė, kad bendrais patriotiniais jausmais surinktų au- kų paskirstyme ir sunaudojime tu- ri teisę ir visa lietuviškoji visuome- nė, kurią atstovauja organizuojami bendruomenė. J. Bačiūno žodžiais tariant: "Tos aukos visų dėdomos ir renkamos, o vėliau pagal tam tikrą sutartą nuostimtį skirstomos tiems uždaviniams ir toms institu- cijoms, kurioms jų reikia būtinam ir praktiškai naudingam darbu at- likti." Šią mintį konkretizuodamas pareiškė: "...surenkamos aukos turė- tų būti paskirstomos sveikai ir tei- singai— viena dalis lietuvių išlai- kyti, jos kultūros ginklams kalti, kita dalis Lietuvos laisvės bylai- ginti — politinėmis priemonėmis. Tai pirmoje vietoje turėtų paliesti Alt idžą, Tautos Fondą ir Lietuvos Nepriklausomybės Fondą..." tiktas mintis, J.Bačiūno nuomone, (Nukelta į 6 psl.)

iš lietuvių pusės buvo duota ne pa- gaj prigulmybę - besitęsiančios an- tantinės koalicijos vardu, bet kal- bančio visos tautos vardu Vliko. Kalbančio tautos vardu Vliko duo- ta rekomendacija asmeniui, išdavi- nėjusiam už grašius tėvynę, nesid- eriną su davėjo paskirtimi, ar tos paskirties pasisavinimu. Iš dr. Ancevich piršlybų atrodo, kad jam rūpi ne tiek rasų suvieno- dinimo teisės, kiek komunistinio pasaulio viešosios - tarptautinės ga- lios sustiprinimas. Juk dėl tos ga- lios ir jis nemažai kovojo plėsdama Tauragės banką - tautos idžą. Tik vėliau pasukęs savo išdaviš- ku darbu tarnauti diktatūriniam - imperialistiniam Lenkijos režimui. Jam gi žlugus - Hitleriui. Neberei- kalo patarėti sako: pasakyk kas yra tavų, draugai, pasakysiu kas tu esi. 1958 metų "Naujinų 4 nr., rašiny- je: "Ancevičių atsilankymo proga", pasakyti draugai aiškiai: "Ta proga dr.Ancevičius atnaujinio pažintis su savo jaunų dienų bičiuliais ir kovos draugais Naujose kaip Gudelis, Pronskus ir susipažino su eile kitų Naujienų bendradarbių..." Mums tie kovos draugai, kaip sava- norio kūrėjo kap. Prano Gudyno žudikas M. Gudelis yra gerai žino- mi.Atseit, kad abu kvofojai kovo- jo vienodai. Tarp jų kovos būdo ir metodo yra tik du skirtumai. Pir- mas, dr. Ancevich tik siuntė iš Len- (Nukelta į 4 psl.)

TAUTINIO KONGRESO NEW YORKE APIMTYJE

TAUTINĖ SRŪVĖ LIEJASI IŠKRANTŲ. AR TIK NE PLASTE-RIS ANT MOZOLIO? TAUTINĖS SRŪVĖS PRIEAUGLIAUS KLAUSIMAS, VARŽYTINĖS DĖL GLŪBOS IR RĖMIMO.

S. Giedrimas

(Tąsą iš pereinamo Nr.)

Srovė be savo tekės gali išsekti, taigi ir tautinei srovei priešingai yra gana aktualus. Kaip atrodo, ši srovė ir nestokoja intakais iš jaunimo organizacijų. Kongrese išryškėjo net tam tikras varžymas dėl pirmumo. Bediskutuojant tautinės srovės prieauglio reikalingumą ir J. Švedui, Tautinių organizacijų Sambūrio pirmininkui, pasiūlius, jog Kongresas turėtų padaryti nutarimą visais būdais remti atsikūrusią Neo—Lithuaniją ir tik iš jos laukti tautinei srovei prieauglio, karštai šokėsi su priešinga nuomone santarėtis L. Sabaliūnas: "Santara jau keli metai gyvuoja šiame krašte. Jos nariai, kaip Kavolis, Mieželis, Petrikas ir kiti, yra stiprios asmenybės, pajėgiai reikišiai lietuviškoje spaudoje, o ką davė Neo—Lithuanija?" Paėmęs balsą S. Gudas taip pat karštai ir tai atsaikė, jog jaunas vyras Sabaliūnas esą visiškai ne vietoje pastatęs šitokį klausimą. Iš to esą matosi, jog šis vyras nepajįsta akademiškos organizacijos Korp! Neo—Lithuanija, kuri yra viena iš seniausių Vytauto Didžiojo Universiteto studentų organizacijų. Ji turi iš-

ugdžiusi stiprią tautinę ideologiją, išauklėjusi šimtus su gilia tautine ideologija vyrų, davusi Lietuvos valstybei gerų pareigūnų... Po Lietuvos tragedijos neolithuanai pirmieji užpildė kalėjimus, savo kaulais nuklojo šalčio Sibiro plotus... Girdi, ir šiame Kongrese jų dalyvauja gausiai. Pasisakė sekas ir santarėčių pasireiškimus, kuriuos esą pastebimas liberalizmo puoselėjimas. Esą tikras, jog ir patys rašė jau santarėčiai tikros liberalizmo esmės nesuprantą. Juk liberalizmas niekas nėra daugiau, kaip tik beprincipinis blaškymasis, jis nesąs, jokia ideologija... Santarėčiai, esą geriau gilintys i tautinę ideologiją ir tuo pačiu artėję prie neolithuanų... Siūlė, kad Kongresas pasveikintų Neo—Lithuanijos atsikūrimą šiame krašte ir priimtų nutarimą ją remti, nes jos nariai įgys tradicinę tautinį auklėjimą. Šis radikalus pasiūlymas sudarė nemažai kalbėtojų: vieni rėmė Neo—Lithuaniją, kiti Santarę, dar kiti siūlė pasisakyti už lietuviškojo jaunimo rėmimą bendrai. Pagaliau kalbėtojų tribūnoje pasirodė V. Trumpa, Santarės garbės filisteris, kuris, pakritikavęs S. Gudo pareik-

štą nuomonę, pareiškė: "Palaikyti šią mintį, kad šis Kongresas turėtų perimti Santarę, kuri eina plačiu tautinio vidurio keliu..." Po šio tribūnoje vietą užėmė Korp. Neo—Lithuanija pirmininkas Povilas Ališauskas, kuris maždaug taip pasakė: "Aš pageidaučiau, kad tarp jaunimo matytųsi daugiau tolerancijos, daugiau sugyvenimo... Nežinantys noriu čia pasakyti, kad Neo Lithuanija nėra kokia nauja studentų organizacija, tik šiame krašte atkurta. Gal kiek pavėluotai ji atkurta, bet dabar turime skaitytis su faktu, kad ji šiame krašte jau egzistuoja ir jos gretos sparčiai auga... Kai kas čia varo propagandą už Santarę. Aš nesu nusistatęs prieš šiame krašte gimusią studentų organizaciją Saatarą, tegul būna ir ji... Nors šis kongresas skaito mas tautiniu, bet jame dalyvauja 80-90 principiniai nusistatę tautininkai, todėl tautininkai savo priešais privalo rūpintis... Prašau kongresą Neo—Lithuanijos atgyjimą paremti." Lalkaini ejęs prezidento pirmininko pareigas A. Latvėnas pasiūlė jaunimo klausimą perduoti rezoliucijai komisijai, kuri šiuo reikalu kilusias karštias diskusijas subendrinsianti ir patiek-

sianti rezoliucijos forma. Taip ir padaryta. O pati rezoliucija jaunimo klausimu išėjo labai "kūda", nei Santaros nei Neo—Lithuanijos vardas joje nefiguroja, tik kalba bendrai apie reikalą "remti jaunimo veiklą, grindžiamą ištikimybe savo tautai ir ryžtu dalyvauti lietuvių tautos kovoj dėl jos laisvės". Žinoma, kai prasidėjo tokios "varžytinės", kitaip ir būti negalėjo.

O vis dėlto daugeliui galėjo kilti nuostaba, kodėl Santara nori būti vienintele jaunimo organizacija, kurią vispusiškai remtų bei globotų tautinė srovė? Ar ji šiai srovei jaučiasi daugiau nusipelnusi su savo liberalizmu, negu Neo—Lithuanija, jau praetyje? Būtų labai įdomu, jei narsūs santarėtis L. Sabaliūnas, pasikvietęs talkon net Santaros "pasigaminčius" garbės filisterius, kurių kai kam nėra svetima marksizmo mokykla, galėtų nurodyti bent vieną organizaciją buvusių paskutiniu Tautinio Kongreso, New Yorque reengėjį tarpe, kuri neturėtų savo narių neolithuanų. Dar daugiau. Bene visų tų organizacijų neišskiriant ne Rezistencinės santarvės, vadovybėse yra neolithuanai. Vadinasi, anas L. Sabaliūno palyginamasis klausimas tikrai buvo perdrasus, net neliberales. Liberalizmą puoselėjantiems liberalumas juk turėtų būti priimtinas.

Sekanti kartą pasikalbėsime šia tema: TAUTINIS KONGRESAS NEW YORKE IR TAUTINĖ SPAUDA.

S. Giedrimas.

Mažoji Lietuva

PO AUDROS GIEDRA

Rašo Alf. Nevardauskas, Chicaga

Kiekvienas išsiskirstėme savais keliais Akimis palydėjęs per kalnelį persiritančius limuzinus, vežimus ir pėsčiuosius, grįžau prie tie sioginių pareigų į pajūri... Kaf pažvelgiau į laivą, siaučiančių bangų kapinynas rodo baigę praryti vieną iš Lietuvos laivyno Loydo šeimos narių vardu N. Ringa. Laivo stiebai virš vandens iškilę, tarsi, skęstančio iškeistos rankos, rodosi, šaukėsi pagalbos.

Pajūryje likosi tik vienas sienos apsaugos pareigūnas. Ir ką jis galėjo padaryti? Jis tik ant kopų stovėdamas iš tolo stebėjo, kaip jis, jūros valiai paliktas, svirdamas ant šono, palengvėjęs grimzdo. Laivo likimas buvo aiškus: per kelias audros siaučiančias dienas jis bus sudaužytas ir, kaip nereikalingas daiktas, gabalais išmestas į krantą.

Palikęs sargybinių išskubėjau į kaimą. Vos tik spėjau koją iš kopų miško iškelti, mane sutino Juodkrantės Gelbėjimo stotie pirmininkas šis žodžiais:

—Kur taip ilgai užtrukai? Mes esame susirinkę "Hoter zur Eiche" ir laukiame tavęs. Mat, norime pradėti pono komendanto žadėton sąskaiton, bet ilginis - karčiarninkas be tavęs nei už vieną centą netiki.

—Greit patikės,—pratariau.

Ir vos tik koją perkėliau per karčiarninko slenkstį, tikrai turėjau nustepti. Nosis pakabinusių ir laukiančių žmonių buvo pilna karčiarninko. Paaikėjo, kad pagal geibėjimo stoties viršininko patvarkymą išgerti turėjo teisę gauti ne tik geibėjimo komandos nariai, bet ir jo pavakietieji žvejai. Pamatę mane įeinant lyg žaibo trenktį laukusieji sujudo, o vienas laukiančiųjų net sušuko: "Jau vinš naak". (Jau jis ateina).

Ieiko nelaukdamas tuoj priėjau prie karčiarninko ir pasakiau: —Duoš tik Marčiui, už šimtą litų ką jis tik prašys. O rytoj šim' to litų sąskaitą išrašytą komendantu vardu pristatyt man.

Kai Marčius (toku vardu buvo gelbėjimo stoties pirmininkas) gau tuosius išdalino laukiantiems, po vieno kito gurksnelio nuotaikos pradėjo gerėti. Ištraukę žvejai ne komendantui už šimtą dėkojo, o sienos apsaugos pareigūnams. Ir štai nuo šio momento tarp žvejų ir sienos apsaugos pareigūnų užsimezgė glaudesni tarpusavyje santykiai. Žodžiu, komendantas šimtinė, suminkštino Juodkrantės vokiškąjį elementą ir jį suartino su su lietuvių tautos dvasia kvėpuojančiais lietuvininkais. Taigi, stebėdamas besilinksminančius žvejus ir gelbėjimo komandos vyrus, turėjau nustepti, kad net ir tie patys gelbėjimo komandos nariai, gavę iš draudimo b—vės po 10 litų už kiekvieną sugaištą valandą pajūryje, labiau džiaugėsi šiais žodžiais ir atlyginimu. Su jais turėjau džiaugtis ir aš. Ir ne todėl, kad jie mane kaip garbingą svečią gdojo ir vaišino, bet kad atėjo proga, nuo šito pasilinksminti komandantui kultūrinį bendradarbiavimą. Tik šiuo sumetim, jiems pakvietus, neatsisakiau su jais bendrauti ir kartu pasilinksminti.

Porai dienų praslinkus po čia ką tik aprašyto pasilinksmimo, vežti Kaipėdos krašto komendantui sąskaitą į jo įstiga. Klaipejoje. Ne automobiliu ir ne arklais, kaip

Lietuvoje dažniausiai buvo įprasta, o dviračiu ir kalbuosi pats su savimi: jei pavyks asmeniškai susitikti su komendantu, tai būtinai užklausiū ir dėl būrio įsteigimo. Ir, kad atrodyčiau šio to vertas, savo mintyse visai save dailinau, kad tik išviršiniai gražiau ir tvarkingiau atrodžius. Šios minties paakitas, pasiekęs Klaipeją užsukau į vieną svetainę ir, susitvarkęs kaip pridera atrodyti uniformuotam atrodyti, drožiau komendantui ron. Atvykus budintis raštinnikas tuojau mane įregistravo i interesantų knyga ir paklausė, kokiū reikalu pas komendantą esu atvykęs. Pasisakiau, ir kaip nepasiskaitysi, jei komendantūroje buvo tokią tvarka. Išklauses, liepė palaukti. Sėdžiu. Mintys rezga būsimą pokalbį užuomazga. Jos bėga, viena po kitos. Mintis už mintį lysdama, kuria pokalbio pradžiū, rutuliojimasi ir pabaigą. Mano dūmas pertraukė suėriskęs budėtojo telefonas. Nejaugi kalba apie mane? Bet dar nepradėjus šios minties rutulioti, kai tylą pertraukė kiek šaltas, įsakantis budėtojo balsas, raginantis sekti paskui jį. Pas komendantą, sviedė mintis ir pats nežinau kodėl, šaltas prakaitas nurasojo kaktą. Susikaupiau, kad neatrodyčiau lepiškias, kad pagal mano menkos žmogystos povyzą, negalėtu spręsti apie dvasinį pajėgumą.

Įėjęs kariškajį prisistaciau ir pakiaisu komendantui atgabendą sąskaitą. Pokalbį pradėjo pats komendantas paprašydamas smulkiau papasakoti apie tolimesnę Neringos laivo likimą. Šitoks komendantas pasiteiravimas plačiau atvėrė mano lūpas. Baigęs pasakoti radau progos pasikalbėti ir man rūpimu klausimu. Niekad nesitiekėjau, kad komendantas skirs tiek daug laiko su manim pasikalbėti. Dar toliškai prieš atsiveikimą jį spausdamas mano ranką dėkojo man už suteiktas informacijas apie laivą ir kartu su didžiu pasitenkinimu apie mano išvadžiojimus ir norus Juodkrantėje įsteigti šaulių būrį.

Išklauses ligi galųšypsodamasis

—Dabar vykite tiesiai į šaulių rinktinės štabą. Kol Jūs ten pasieksite ir atsidursite, aš tuo laiku, tik tuo si supėsiu apie tai painformuoti rinktinės kapitoną. Su juo, manau, viską baigsite išsiaiškinti.

Pagaliau praslinko dar vienas kitas pusvalandis ir aš, išlėto min damas dviračio pedaliu, vos pirštų galais lais laikydamas dviračio vairą, leidžiu manajam Opeliui laisvai riedėti Kuršių kopų keliu i būsimą naują lietuviškos vietovę - Juodkrantę. Pergalvojęs netolimą praeiti, nors ir turiau savo kišenėje leidimą įsteigti Juodkrantėje šaulių būrį, i, kaž kaip paabejojau, kad dar gali būti ir kitaip... Bet tokios mintys tik labai trumpam užklysdavo, nes aš ištikro turėjau visai autentišką galią, sukoncestruotą maziame popieriaus gabalelyje arti ir plėsti, lietuviškos kultūros ir veiklos, grynai lietuviškoje žemėje, kurią svetimieji savo šeiminkavimu, pavertė vokiškumo oazėmis. Šitaip bedūmojant, rodosi, pats pajūrio smėlys kuždejo: įtemk jėgas ir plėšk savanorių kūrėjų ir Klaipeodos krašto ofenzyvos dalyvių krauju išlaisvintą iš svetimųjų jungo tėvų žemę ir išsijuošęs šek joje tautinės dvasios idėją.

ANTROSIOJIS TAUTINIŲ SOKIŲ SVENTĖS KLAUSIMAIS

KUR TURĖTŲ BŪTI II-JI TAUTINIŲ ŠOKIŲ SVENTĖ RUŠIA MA?

Prieš kiek laiko buvo iškeltas spaudoje klausimas ruoši II-ją tautinių šokių sventę ir buvo pasiūlyta ją suruošti 1959 metais tarptautinės parodos metu Čikagoje. LB Čikagos Apygardos vadovybei nesimant iniciatyvos, šis klausimas nukeliauo į LB Centro valdybą, kurį šį reikalą svarstė ir nutarė studijuoti sąlygas tokiai sventei suruošti. Kur ji bus ruošama ir kada, ne žinoma, tačiau, tenka išgirsti balsų, kad tokia sventė galima esą suruošti bent kur, sakysime ir tokioje Kanadoje. Galimas daiktas, kad šitokie siūlytojai ir turi kiek tiesos, tačiau turj gyvenimiškos patirties asmenys galvoja kiek kitaip. Jie mano, kad jei ir galima suruošti rajonines šokių sventes, tai dar nereikiška, kad ten jau verta suruošti ir plataus masto. Jie sako, kad patirtis dar iš neprikausomybės laikais ruošų panašaus po-

būdžio švenčių praktika diktuoja sekancias sąlygas:

1) sventei turi būti parinkta tokia vieta, kur veikia galimai daugiau šokėjų grupių ir kitoms šokėjų grupėms nesudarytų sunkumų jų pasiekti.

2) ten turi būti ruošama, kur yra galimybė sutraukti bent dešimt tūkstančių žiūrovų, kad jie savo atsilankymu padengtų sventės ruošimo išlaidas ir

3) ruošiant tolimesnėse nuo didesnių centrų vietose ir nepajėgiant padengti šokėjams kelionės išlaidų yra pavojus sužlugdyti šokėjų pasiryžimą, aukotis tautinių šokių puoselėjimui.

Sugrupuojant ligišiolinius pasiūlymus ir samprotavimus bei turimą patirtį, atrodo, kad kai kurių asmenų siūlymas II-ją Tautinių Šokių sventę ruošiti Kanadoje atpuola, nes ji nepajėgs padengti su-

sidarančių išlaidų.

ZVILGTERĖKIME Į KAIMYNUS.

Tiesa, mūsų kaimynai latviai, šiais metais savo tautinių dainų sventę suruošė New Yorque, kur gyvena vos keli tūkstančiai latvių. Tačiau, reikia pripažinti, kad jie sugebo ne tik į New Yorką suvežti 1.200 dainininkų, bet ir sutraukti 10.000 klugsytojų. Jie sugebėjo New Yorque gatvėmis praveisti dvi valandas trukusią eisena. Nueikime į Čikagos bibliotekas. Zvilgterėkime ten. Palyginus su latviais mūsų knygų tik mažas kuokštėlis ir tas pats nugrūstas į užpakalį. Jų gi knygos sukrautos prie kije nors latvių čia daug mažiau gyvena nei Lietuvių. Iš kitos pusės latviai nežiuri kokią leidyklą jų knygą yra išleidusi, bet daboja, kad ta knyga būtų verta ten laikyti. Mūsiškiai elgiasi kaip tik priešingai. Jei neskatyti labai mažų išimčių, mūsiškiai kiša tik savo asmeninio "aš" palaimintas knygas. Latviai organizuotesni už mus. Būdami neskaitytingesni už mus, laisvės dienomis įlietinėjo daugia chorų, nors mes ir skaitomės dainų šalimi. Panašiai yra ir dabar. Kad latviai liejasi i masinę - bendruomeninę veiklą, mes kaž kodėl linkstame pasitenkinti parapijine veikla, užsidaryti savame kiauete arba ardyti tai kas daugumai ne prie širdies. Ryškus tam pavyzdys II -ji dainų sventė.

Ir iš tikro. Dar nepaskelbus šventės komiteto, dalis mūsų spaudos ir kai kurie pavieniai asmenys išėjo sventę pačioje užuomazgoje griauti, o geriausiu atveju ignoruoti. Savajai bendruomenei nusilenkė jaunas ir senas latvis; jai nusilenkė kultūrininkas, politikas ir eilinis latvis, nes latviui bendruomeniniai reikalai yra svarbesni už paskirų susigrupavimų reikalus. O ką darome mes? Vietoje ją stiprinus nevienas kašioja i jos ratus pagalilus. Ir kašioja ne vien nesipratėlis, bet ir tas, kuris, rodosi, pats turėtų rodyti organizuotumo pavyzdį. Juk vien tik šito pasėko jie ruošiant Čikagoje I—ją Tautinių Šokių sventę buvo atsisakyta nuo eisenos toje vietovėje, kur gyvena per 100.000 lietuvių.

ZINGSNIUS TURI LYDĖTI DARBAI.

LB Čikagos Apygarda Pirmąją Tautinių Šokių sventę suruošdama per 10 mėnesių įrodė, kad jei pasi ryžtasi lydi realūs darbai, tai ir per trumpą laiką, galima daug ką atlikti. Tad einant prie konkrečių darbų pats laikas baigti komediją su buvusią tautinių šokių komisija save norinėja pasivadinti institutu. Kultūros Fondas, turėtų aiškiai pa-

sakyti ko jis pageidauja. Jis nedelsiant turi sudaryti komisiją, kuri dirbtų, kaip Kultūros Fondo padalinys, paliekant institutus, kuriems veikti neturime kvalifikuotos profesūros. Tokia komisija jau dabar turėtų pradėti paruošiamuosius darbus naujai tautinių šokių sventei, kaip tai: ruošti naują šokių repertuarą, užmegsti ir palaikyti ryšius su veikiančiomis šokėjų grupėmis ir organizavimu naujų grupių bei instruktavimu.

Is L. Šaulių veiklos

Šaulių Sąjungga tremtyje atkurta 1954 metais. Jos pirmaisiais atkūrejas reikia skaičyti Vaidevutį Mantautą, plk. Bajorą - Kalmanatą ir Alfonsą Valatkaitį. Pradžią buvo sunki. Tačiau didelis idealistinis pasišventimas negalėjo visas kliūtis ir užskultas ratas žingsnis po žingsnio pradėjo riedėti pirmyn Sudaryta laikinoji Centro Valdyba, steigėjas nauji šaulių padaliniai, augo narių skaičius. Ir štai po keturių metų gyvenimo, nežiūrint atsiradusių vidujinių ir išorinių veiklų trukdančių bei kenkiančių jėgų, Šaulių Sąjunga, po 4 metų sekmingo darbo, privedė prie pirmojo vadovybių ir padalinių rinktų atstovų visuotinio suvažiavimo, įvykusio 1958 m. liepos 5 d. Čikagoje, kuriame peržvelgta Sąjungos nueitas kelias, sustiprinti idejiniai ryšiai, numatyta atities darbo planas, apsvarstytas ir patvirtintas naujas Sąjungos statusas ir 3 metams išrinkti nauji valdomieji organai. Išrinktoji Centro Valdyba per pirmuosius du savo pėsėdžius pasiskirstė pareigoms sekanciai: Aleksandras Mantautas—pirmininku, Afonsas Valatkaitis—vicepirm. ir administracinio skyriaus vedėju, Jurgis Preikšaitis II-šis vicepirm, Vincas Abramikas—izdo ir ūkio skyriaus vedėjas, Kazys Žilėnas—izdo ir ūkio skyriaus vedėjo padėjėjas, Abertas Rožėnas—sektorius, Sofija Mantautienė—moterų skyriaus vedėja, Vaidevutis Mantautas—Tremties Trimito redaktorius ir ryšių ikyriaus vedėjas, Kumigunda Kodatienė—Šaulė Tremtyje redaktorė, Jonas Balčiūnas—šaudymo sporto vedėjas, Vladas Išganaitis—jaunimo skyriaus vedėjas, Vaclovas Čičūnas—tautinio auklėjimo skyriaus vedėjas ir Antanas Gintneris—spaudos ir informacijos skyriaus vedėjas.

Be to, plačiai apkalbėti ir aptarti lietuviškosios spaudos reikalai. Numatyta sukelti vaju "Kario" premėratą rinkti, o taip pat turtinti "Karyje" "Tremties Trimito" skyrių ir t.t.

ATTENTION UNMARRIED EXPECTANT MOTHERS

Furnished complete confidential care in private maternity hospital with licensed adoption service. "Write or phone in advance". For information or reservation.

HOME THE EDNA GLADNEY 830 EIGHT AVE FORT WORTH, TEXAS

OS & D. CLERKS

Immediate opening for experienced man. Excellent opportunities with regular increases. Must have ability to type. Free life and hospitalization insurance. Paid vacations and holidays. Modern offices, 5 1/2 day week.

D.C. TRUCKING CO.

(1300 West) 3400 S. IRON St., Chicago, Ill. See Mr. Abraham.

Truputis iš anų laikų

LIETUVIŠKOS AMERIKOS
VIŲ SPAUDOS DIEGAI

Jonas Miškinis

Štai 1884 metais lapkričio 9-tą vienas iš svarbesnių straipsnių—Reikalai Lietuvinių Suvenyose Valstijoje—. Apie Lietuvą ir Amerikos lietuvių dr. Šliupas taip rašė:

"Lietuva mūsų gimtovė, atsigaus ir sustiprės, kada isigaus stipri lietuviška dvasia lietuviškoje giminėje. Kaip kas nori tegul sako, bet mano yra tokią mislią. Jaugi ant pirmo žvilgio gana diviniai išveidži, kad aš sakau, jog lietuviška giminė nekvepuoja lietuviškumu. Bet gyvenimas mano stigavojimą patvirtina."

Dr. Šliupas nurodo, kodėl lietuviškai nekvepuoja lietuviškumu. Jie buvę, linkę save laikyti lenkais, amerikais, ar šlap kitataučiais. Pavardes keisti jau tais laikais būta madoje. Dėl keitimo pavardžių dr. Šliupas taip rašė:

"Kožna giminė turi savo pavardę. Vienas vadinasi Drąsūčiu, kitiš Pampiku, trečias Žailu, ketvirtas vėl kitaip. Mūsų broliai, atkeliaudami į Ameriką, tankiausiai turėjo gražias, nepermainytas ir nesujuktas pavardes. O jau čia atkelia, kaip padarė. Negana, kad vieną pavertė savo pavardę į lenkišką. Simkauskas rašosi Šimkauskis, Paplauskas - Paplauskis, Kavaliauskas—Kavalevskis ir t.t., bet kiti dar navatniaus padarė: savo lietuviškas pavardes suanglavo: t. a. Žarneraitis rašosi Zaller, Kalvaitis—Colvite, Mikulis—

MiCouley ir taip toliau; ant galo tretieji visiškai svetimas priėmė pavardes, ir taip tai randame lietuvininkus pasivadinant Smith, Stein, Clifford... O kodėl lietuvininkai keičia savo pavardes? Mat, vienoms lietuviškoji pavardė gražiai skambanti, kitiems lietuviškoji pavardė darant gėdą per tai kad jo broliai esą tamsūs, tretieji sako si gali geresnį "business" padaryti apsilvilkę anglišką ir vokišką rūbą. Jau pati priežastis keitimo pavardžių rodo, kad mūsų žmogus Amerikoje nevisuomet moka laikyti garbęje tai, ką jis paėmė su savim išeidamas į svetimą žemę. O pavardės atmainimas, tai jau yra pirms žingsnis į išsigimimą, išsigimiamumą. Kožnas lietuvininkas, kuris savo pavardę maino ant svetimos, jau kaip kad atsužada nuo to, ką jam tėvai davė... o tuomet traukia į pragaištį netikėtai savo vardą, bet ir savo brolius ir tautą. Broliai laikykime savo pavardes tokiomis, kokias jos iš prigimimo yra."

Toliau Šliupas nurodo, kad tie lietuviškai, kurie savo pavardes suradino, yra laikomi rusais, o tie kurie suvokietai—vokiečiais. Jis įspėjo lietuvius nenaikinti lietuviškas, neiškraipyti pavardžių.

"Šliupas matė, kad ir tuos atvejus, kai vaikiniai, vedę svetimaites, viena, -tai žemino lietuviškas, o kita - lietuviškas, neblogošės už svetimas žemingas. Jis taip sakė: "Antras žvilgsnis į išsigimimą lie-

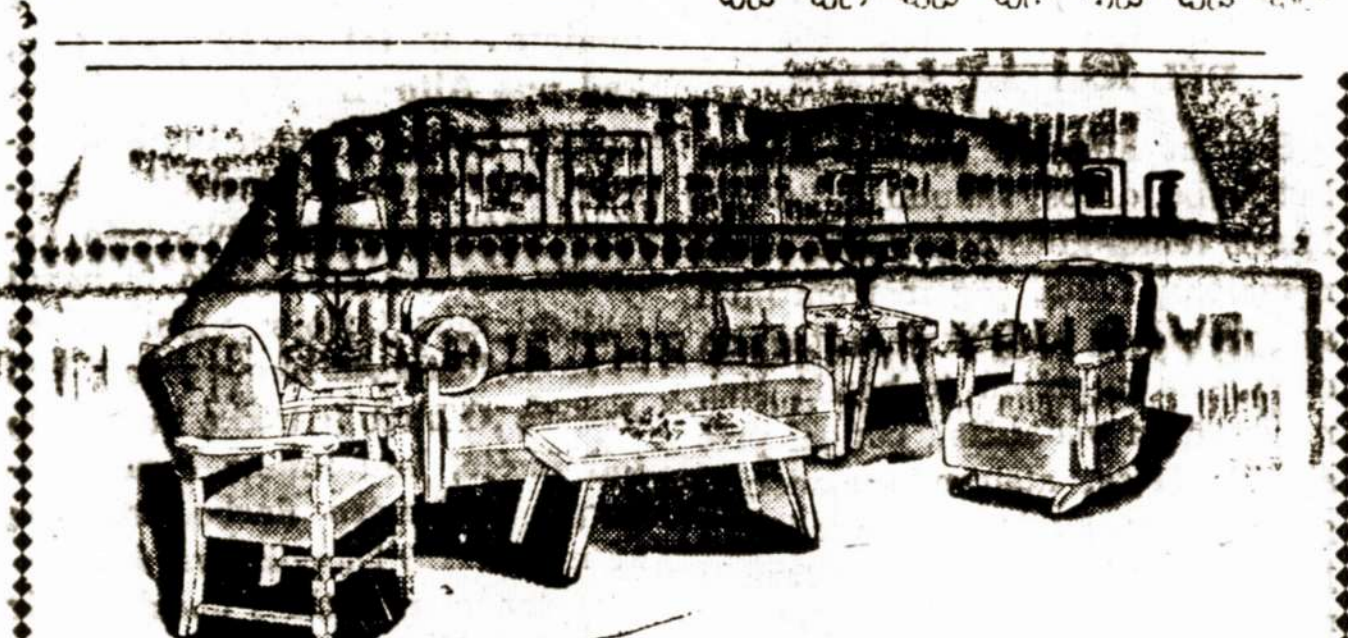
tuvininkų yra ėmimas pačias ne lietuvininkes. Mūsų brolis pagyvenęs metus Amerikoje šneka, kad niekam nederanti mergaitė lietuviškas, girdi, nemokanti angliškai šnekti, nei lenkiškai nepašvebel-džioja, o prie to ji nemoka prižiūrėti ūkį kaip anglikė, vokiečių ar lenkikė... Broliai! Jeigu tu pagyvenęs metus ar daugiau apsitryniojai ir padėjai šalin milinį švarką ar trinity, ar kvolduotą kamzelį ir tariesi akilesniu, ar gi mergaitė—lietuviškė pagyvenusi keletą mėnesių nesuligys su vokiečių ar anglų žmonėmis? Ar gi jau vyriškis vienas pats čion eina akilin, o moteriškė ne? Gyvenimas, ristinės už kąšį duonos, čion kožna vieną mokina, taigi ir visus nelygumus sulygina trumpame laike. Už tai ir lietuviškai, kurią tu atstumi, negali būti žemesnė už kitų tautų moterišką."

Sustiprinimui, patobulinimui lietuviškos dvasios, jų gyvenimo ir lietuviškos gerovės, Šliupas ragino: "Išlaikyme lietuviškos dvasios gali giminei gerą duotį pagelbėti mokslavietė ten kur daug lietuvininkų gyvena būtų įtaisyti pradinę lietuvišką mokyklą, kurioje lietuviškas ir lietuviškas išmokyti skaityti ir rašyti, mokslo rokundų, istorijos ir t.t. O kurių mažiau yra ir

būtų sunku išlaikyti mokinioją (daug kur kumigas galėtų būti) ten lietuvininkai galėtų šventomis dienomis sueiti į dailią ir vienas nuo kito pasimokyti. Juk tai nesunkus būtų daiktas dvi ar tris adinas po pietų praleisti ant mokslo. Aš mačiau Lietuvoje trejose vietose tokias šventadieniškas moksleivietes. Meilu buvo žiūrėti į škaišius veidus žmonelių, kurie sunkiai nēdėlė dirbė, ējo pas savo kaimyną, kas slaptai nuo vyresnybės išmokyti rašto."

Taip dr. Šliupas rašė prieš 73 metus, tie žodžiai, tai pirmųjų Amerikos lietuvių spaudos diegų žiedai. Tie rašyti žodžiai mokė lietuvius būti lietuviškas, palaikyti tarp savęs vienybę, kurti lietuviškas šeimas, mokyti lietuviško rašto. Dalis lietuvių sekė Šliupo nurodymų. Jie sukūrė gražias lietuviškas šeimas ir vaikus išmokė būti lietuviškas. Tie yra žinomi ir visų gerbiami. Kita dalis - iškreipė pavardes, pamiršo lietuviškas ir dingo nežinia kur.

Bet šis dr. Šliupo 73 metų senumo straipsnis dar yra labai gera evangelija ir šių dienų Amerikos lietuviams, o ypač mums naujiems ateiviams.

Moderniausius baldus, naujaisius televizijos aparatus žinomųjų firmų įvairias krosnis, kilimus ir viską, kas reikalinga namų įrengimui. Prie pirkite pigiau.

Lietuvių PRE YBOS Bendrovėje
ROOSEVELT FURNITURE Co., Inc.
2310 West Roosevelt (12-1 St.) TEL: SEELY 3-4711
Pats imones vedejas Feliksas RAUDONIS Jus maloniai sutika priimti ir duos praktišką patarimą Jums rūpimais reikalais.

Parūpina apdraudas ir dviebus aliuminijaus langus

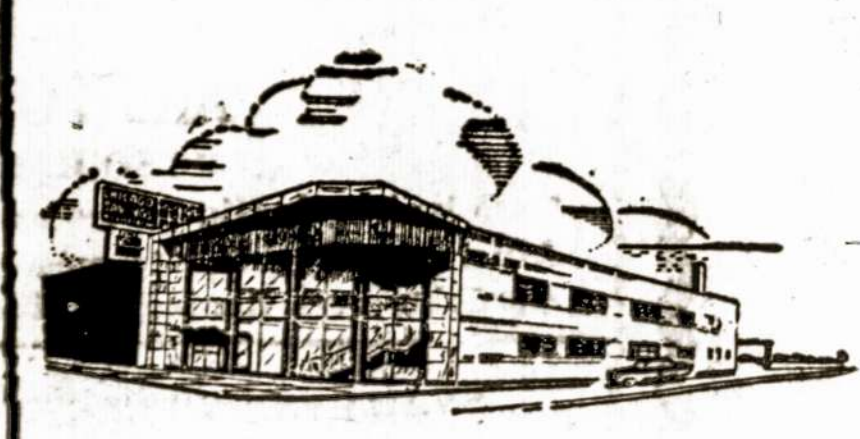
DRAUDŽIU: namus, automobilius, baldus, langus ir kita su teikdamas Jums ramybę nelaime.

Jūsų patogumui, gaminu dvigubus aliuminijaus langus, sumažindamas apšildymo išlaidas ir darbą.

JUOZAS SPAITIS
3261 So. Halsted Str.
Telef.: Victory 2-8469

LIQUIDESIO VALANDOJ
Siekite
MAŽEIKA & EVANS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
6845 So. Western Ave. Air Conditioned Copying
REpublic 7-9600 - 7-9601 Automobiliams vieta
Visas laisvas gyvenimo būdas Jūsų namuose.

THE BIGGEST DOLLAR IN THE WORLD IS THE DOLLAR YOU SAVE

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
6245 So. Western Ave. Tel. GROvehill 6-7575 Chicago, Illinois
Atidara: pirmadienį nuo 12 iki 8, antradienį ir penktadienį nuo 9 iki 4, ketvirtadienį nuo 9 iki 8. Trečiadienį uždaryta visą dieną, o šeštadienį nuo 9 iki 2 valandos po pietų.

Nekilnojamo turto pirkimo - pardavimo reikalais kreiptis:
ALG. BUDRECKAS
REALTY
4081 Archer Ave.
(prie California Ave)
Tel.: LAfayette 3-3384

CICERO UZEIGOJE LITUANICA
JAUKIAI PRALEISI VARANA pas TADĄ KAZIMIERAITI Čia be girdžių gerinių ir su vandžiu yra įvairių žaidimų.
4920 West 14th Str. Cicero 51
Illinois, Telef. TOWNhall 3-9601

Jei nori svečių pavaisinti, - Pasidalint su juo savaisiais sielvartais, Tad laiko, mielas, negaišinki, Skubėk pas Šimulį vedančiais keliais.

Vaisiniki svečių BUDWEISER ALUM
ir gerimais pirktais -
SIMULIS LIQUOR Inc.
5640 W. 87 St. Oaklawn

LIETUVISKA DRAUDŲ AGENTURA
Ivybės, ligonines, automobilių baldų, namų ir visus kitus apdrauos - asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms Valstybes patvirtintos kainos
Agentams ir brokieriams aukščiausi komisai.
AUTOMOBILIŲ FINANSAVIMAS
Bankiniai procentai Nauji automobiliai 4% - vartoti - 6%
Veikia Notariatas Šmulkesniai ir nemokamai informacija gauti skambinkite, rašykite, užėikite -

JONAS KIRVAITIS
INTERSTATE INSURANCE AGENCY
6108 So. Ashland Ave., Chicago 36. Ill. Tel.: WATHROCK 5-5671

LIETUVIŲ AUDITORIJA
3133-37 So. Halsted Str. Telef. VI-2-6172
POKYLIAMS KONCERTAMS VESTUVEMS
4 Sales
Moderniška įrengtos VIRTUVĖS (su maistu ar be maisto) išnuomojamos neaukštomis kainomis.
Jūsų patogumui čia pat
BARAS
Jaukus putojančių taurių pavėsis ir žavi muzika.

ĮVAIRŲS PATAISYMAI IR DAŽYMAS
NAUJŲ NAMŲ STATYBA
LIUDAS TAUVJENIS
6828 S. Maplewood Ave.
Tel.: HE. 4-5848

WALTER SASNAUSKAS
2534 West Marquette Rd.
Chicago 29, Ill.
Telef.: GROvehill 6-8442
Stato naujus namus pagal ir planus.
Atlieka įvairius remonte darbus.

AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS
Atliekami lyginimo ir darymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Fire-tone padangos, baterijos ir automobiliams dalys.
1934 W. 59th Street Tel.: GROvehill 6-9136
M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

RUDENIUI, ŽIEMAI IR VISIEMS METŲ LAIKAMS:
Sportinių, Darbinių ir Išveiginių Drabužių bei batų Geriausias pasirinkimas tik pas:

H. SEIGAN
4630 - 32 So. ASHLAND AVE.
Telef.: VA 7-1272
Užėik ir įsitikinsi, kad čia gausi geresnes prekes ir pigesnes kainomis, nei kitur. Be to, čia gausi ilgesniam išsimokėjimui be nuosimčių ir susikalbėsi lietuviškai.

KAS, KUR IR KAIP

SAJŪDŽIO PREZIDIUMAS

...Rugsėjo 27 - 28 d.d. Chicagoje susirenka posėdžiui Sajūdžio Prezidiumas. Iš New Yorko atvyksta Sajūdžio pirmininkas L. Virbickas, iš Toronto - Gen. sekretorius St. Ja Kubickas ir iš Chicago posėdžiui dalyvaus Izdo Valdytojas J. Bagda navičius bei Vyr. Valdybos nariai: Vyr. Valdybos II-as vicepirm. A.J Kaulėnas ir inž.K. Oželis:

Turime žinių, kad Sajūdžio prezidiumas svartys naujų įstatų priėmimo klausimą ir, tikimasi, padarys visą eilę svarbių nutarimų liečiančių Sajūdžio organizacinę, propagandinę ir spaudos sritį.

Be numatomų oficialių Sajūdžio Vyr. Organo posėdžių, bus pasitariami su Chicago vadovaujanciais lasiečiais bei visais nariais.

SVEIKINTINAS DALYKAS

...Liet. Atgimimo Sajūdis, vykdydamas pasistatytus uždavinius: išlaikyti tautinį lietuviu budrumą tremtyje, kovoję už tautos garbę ir laisvę, tarp kitų priemonių, plačiai naudoja ir kultūrinę veiklą. Mums teko patirti, kad ir Chicago LAS skyriuje numatoma plačiai išvystyti kultūrinę veiklą, pradėdant steigimu dramos mėgėjų ratel'o, kuris patriotinių veikalų pagalba žadintų lietuviu kovinę dvasią dabarties ir ateities darbams.

JAUNOSIOS JĖGOS

Kenoshoje gyvenančių mūsų idėjos bičiulių p.p. Skirmantų dukrelė Daina, kuri šiuo metu lanko ten esančią aukštesniąją mokyklą, yra išrinkta tos mokyklos laikraščio (tiražas 2.000 egz.) vyr. redaktore.

Mums malonu sveikinti jaunąją vyr. redaktorę naujame darbe ir kartu linkėti, kad jos laki plunksna ir žurnalistiniai gabumai tarnautų ne vien jos lankomos mokyklos labui, bet ir visai tremties spaudai, kuri šiuo metu taip stokoja naujų jėgų tautinėje kovojėje už Lietuvą ir Lietuvybę.

ANGLIJOJE

Anglijos LAS Vietininkijos suvažiavimas išrinko A.J.Kaulėną, buvusį ilgametį Vietininkijos Valdybos pirmininką, Vietininkijos Garbės Nariu.

Išvykus A. J. Kaulėnui į JAV, Anglijos Vietininkijos Valdybai išrinktas vadovauti energingas visuo menininkas ir kultūrininkas dipl. teisininkas P. Mašalaitis. Jo pavaduotoju yra V. Mamaitis ir sekretoriumi K. Jonelynas, kuris šiuo metu yra kartu ir "Tėvų Žemės" redaktoriumi. Be jų Valdybon įeina: S. Blotny, A. Dementis, A. Namauska ir V. Šernius.

Anglijos LAS Vietininkijos Garbės Gynėju išrinkta energinga visuomenininkė O. Kalirukšienė, kuri kartu yra ir Sajūdžio, Vyr. Valdybos narė.

"Laisvosios Lietuvos" Leidėjas bičiulis inž. K. Oželis ir Ponia Evelyne susilaukė pirmojo sūnaus, pačios jaunosios Oželių giminės atžalos.

Mūsų nuosirdžiausį sveikinimai tėvams ir geriausi linkėjimai jų sūnui Kazimierui, gimusiam š/m rugsėjo 11 dieną, Chicagoje.

Šiais metais Chicagoje pro Rugsėjo 8-ją, mūsų tautinę šventę, ne tik didžioji spauda, bet veiksniai ir visos galingosios srovės praėjo tytomis.

Tačiau, reikia pasidžiaugti, kad dar yra ir tikrai taurių ir lietuviškiems reikalams jautrių lietuvių. Šitai sakant tenka turėti galvoje Cicero lietuvius, kurie mūsų tautos valstybinio didingumo šventės neužmiršo ir, kad kiek ir kukliai, bet vis tik paminėjo.

Stebint lietuvišką veiklą, o ypač pastarojo laiko, lyg ir gaunasi išspūdis, kas su kiekvienu diena vis daugiau lietuviškos veiklos raktinių pozicijų atsiduria ir Čieteroje reziduojančių lietuvių rankas. Ar tik neatena laikas, kada Cicero duos toną visai lietuviškai veiklai?

SUDARYTA KOMISIJA TYRINETI AMERIKOS BALSĄ

Neį York-(LAIC)-. Prie JAV Atstovų Rūmų Užsienio Reikalų Komiteto sudaryta komisija tyrinėti Amerikos Balso veiklą.

Ta komisija sudaryta Užsienio Reikalų Komiteto Europos skyriaus pirmininkės EDNA KELLY iniciatyva.

Manoma, kad Kongreso Atstovė Edna Kelly vadovaus tai komisijai: Reikia pastebėti, kad Kongreso Atstovė Edna Kelly kalbėjo Baisio J. Birželio minėjime Town Hall, New Yorke, birželio 15 d. 1958 me tais. Ji parodė didelį pabaltiečių reikalų supratimą.

Komisijos nariai yra: Wayne L. Hays (Ohio); Alvin Bentley (Michigan); Donald J. Jackson (Calif) Armistead I. Selden (Alabama); Clement J. Zablocki (Wisc.); John M. Verys (O); Edna Kelly (N.Y.)

PRANEŠIMAS

CHICAGOS IR CICERO LAS SKYRIŲ NARIAMS

Rugsėjo 27 d. (šeštadienį) 7 v.v. Lietuvių Auditorijos mažojoje salėje yra kviečiamas Chicago ir Cicero LAS skyrių narių ir kvietusių svečių susirinkimas, kuriame Sajūdžio Prezidiumas ir Vyr. Valdybos nariai pasidalins mintimis su susirinkusiais laisvame pasikalbėjime.

PO SUSIRINKIMO, ten pat, -Lietuvių Auditorijoje, įvyks bendra vakarienė pagerbi mui susirinkusio Sajūdžio Prezidiumo posėdžiui į Chicago.

Sajūdžio nariams dalyvavimas privalomas. Nariai yra prašomi atvesti savo šeimas ir prietelius..

VASARVIEČIŲ IMPERIJOS TVIRTOVĖJE.

J. Bačiūno vasarvietėje, Tabor Farm, nežiūrint kad vėsoka vasara palinko į rudenį, judėjimas tebėra gyvas: vieni lošia golfa, kiti dar tebesimaudo baseine, o tretie tebesilsi gražioje pievelėje.

Ši paskutinioji mūsų tautiečio vasarviečių imperijos tvirtovė, dabartiniu metu yra paįduodama J. Bačiūnas pareiškė, kad norys šį tvarkingai vedamą biznį perleisti į lietuvių rankas. Bet tokio masto biznį parduoti nėra lengva.

Dėl lietuvių veiklos ateityje J. Bačiūnas mano, kad ji glūdi Lietuvių Bendruomenės organizacijoje. P.P. Bačiūnai, kaip ir visuomet, pili ni energijos ir geros nuotaikos.

Lietuvių Fronto bičiulių studijų

savaitė, praeitą mėnesį įvykusi Ka talikų Federacijos stovykloje prie Detroito praėjo gana sklandžiai. Buvo skaitomos paskaitos iš kultūrinio, politinio ir visuomeninio lietuvių gyvenimo. Taip pat buvo na grinėjami ir kitį įvairūs klausimai savitai buvo pajavairinama menine programa- I šią studijų savaitę buvo pakviesti ir ne nariai ir jie buvo prašomi aktyviai dalyvauti spres tųjų klausimų svarstyme.

DĖL KATEKIZACIJOS

Stebint aplinką, kurioje tirpsta lietuviybė, darosi skaudu ir liudna. Mums tenka konstatuoti dar vieną nemalonų faktą, jog ir tremtiniai apsiranta su angliškąja katekizacija, nors anksčiau ir bandė šiai, nutautiman vedančiai, bangai prie šintis. Tiesa, atsiranda sąmoningiesnių tėvų, kurie tiesiog reikalauja, kad jų vaikai būtų katekizuojami ne tik angliškai, bet ir lietuviškai, tačiau, tokių drausulių negausu.. Užklausus šiuo reikalu seseles mokytojas, jos nusiskundė, kad nepajėgiančios dviem kalbom katekizaciją praveisti ir siūlo tai atlikti patiems auklėtojams.

Pagal lietuviškus papročius katekizaciją paprastai pravedavo dvasininkai arba jų pavesiti pasauliečiai. Už teisę vaikus paruošti religiniam net vedė kovą su švietimo ministerija, o štai čia, kada labai dažnai atvejais abu tėvai dirba "šapose", kažkodėl vyksta priešingai. Tiesiog keista, kad nors čia kai kuriose lietuviškose parapijo se ir randasi net po kelis lietuvius dvasininkus dypukus, katekizacijos gimtąja kalba nėra kam praveisti. Nejaugi lietuviai kunigai suspėjo taip greit pamiršti ir suin ternacionalėti?

NEPAMIRŠKIME!

Tautinė spauda yra laidas lietuviui išlikti lietuviu, tad - skaityk, remk ir platink

"LAISVAJĄ LIETUVĄ"

Atkelta iš 3 pusl-

Konkretizuodamas aukščiau pakad per ką tik suminėtas institucijas surinktų sumų nemažiau 40% turėtų atitekti kultūriniam reikalams-L. Bendruomenei, kaip kultūrinis reikalus tvarkančiai ir likusi pinigų dalis politinei kovai, kurią veda politiniai susigrupavimai Jis šiam pasiūlymui realizuoti praše išrinkti komisiją. Tačiau.. "Jei tačiau, aukščiau išvardintų veiksmų nuotaikos būtų tokios, kurias pastotų kelių tokio racionalaus pobūdžio sutartimui pasiekti, tada, man atrodo, Pasaulio Lietuvių Bendruomenė būtų priversta savo pačios iniciatyva pradėti vykdyti l'koplatesniu ir sistemingesniu mastu lėšų telkimo akciją savo darbams paremti.

...Kas akylai sekė "Laisvosios Lietuvos" lig šiol vestą kovą dėl Vliko ir Alto neracionaliai naudojamų auksų, atsidūrusių jų dispozicijon patriotizmo vardan, tas, be abejo, neišvengiamai numatė ir mūsų kovos tikslą, kur'an mūsų kova vedė. Tas mums dovanojo ir laikraščio "techniškuosius netobulumus, kurių lig šiol gan apščiai būdavo. Savo planus išplaukiančius iš Sajūdžio programos ir tikslų šioje kovoje jei nusakydavome, tai gana miglota. Ir tai darėme ne tam, kad nuo Alto ir Vliko ponų nuslėpus sąvosičius planus, bet kad davus jiems gerai išsikalbėti ir atsistoti patiems prieš save. Šito dėka jie, lig šiol triumfavo ir negal lestigai mes terlojo: vieni mums davė yoldemarininkų vardą, kiti "fašistų", O buvo ir tokių, kurie taip toli nuejo, kad mums bandė prikergti ir bendro darbo ardytojų ar net krašto išdavikų vardą.

Intencionalistinės opozicijos ir nesuipratėlių avaisčiojimus dažniausiai išsodamiesi sutikdavome. Kantriai ir kruopščiai dedami faktai prie fakto laukėme jų sėjos vaisių pribrendimo, O su tuo ir lietuviškas visuomenės ryžtingesniu apsisprendimo kovai su blogiu, žudančių kiekvieną būdingesnę tautinę apraišką. Tautinių organizacijų kelias, ir be susitarimų mums buvo aiškus, nes jei jos save ištikro laiko tautinėms, k' tokios išvados negalėjo padaryti, iš kitos pusės mus kiek varžė neiški Liet. Bendruomenės laikysena. Taigi, mes lau kėme kada LB užims aiškia ir pozityvią poziciją, ne žodžiais, bet dar baš už l'etuvybės suklestėjimą, kuris, kaip ir buvo mūsų manyta, ją neišvengiamai atves į konfliktinę padėtį su tais, kurie sva'dydami tuščius žodžius lengvapėdiškai žaidė mūsų brolių lietuvių kraujo ir prakaito lašais- jų aukomis,

Ir mes neapsirikome. Lietuvių Bendruomenė pats Altas pastatė kompromisinėje padėtyje, O Amerikos Lietuvių Tautinės srovės veteranas Juozas Bačiūnas išėjo pirmiau su realiu pasiūlymu nei mes buvome padarę galutinį sprendi-

ma aiškia at'dengtį sąvosičius planus. Džiaugdamiesi pozityviu ir visiškai realu senosios lietuvių ateivių kartos atstovo Juozo Bačiūno pasiūlymu, kuriam lietuviškąją visuomenę taip ilgai ruošėme, pastebime, jog mes iš savo pusės dėsi me visas pastangas, kad jo pasiūlymas būtų pilnai realizuotas.

Redakcija

Skaitydami KARĮ būsite gerai

informuoti apie pasaulinius įvykius, rasite straipsnių iš karinės Lietuvos istorijos, retais paveikslais iliustruotų ir Lietuvos kariu atsiminimų iš įvairių laikų. Metinė prenumerata \$ 5.00, rašykite: KARYS, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N.Y.

duoda ir dar daugiau galėtų duoti

"Laisvoji Lietuva"

jei ją nuolat paremsi. Todėl skaityk, platink ir pagal išgales paremk ją

TĖVŲ ŽEMĖ

LASo Anglijos Vietininkijos leidžiamas neperijodinis laikraštis. T. Ž. turinys - gyvas, idomus, nušviečias ir tenykštį lietuvių gyvenimą. Iliustruotas.

Prenumerata JAV ir Kanadoje metams - 2½ dol., atskiras numeris - 20 cent.

Užsisakyti galima šiuo adresu: "Laisvoji Lietuva", 911 W. 32 St Chicago 8, Ill.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Priimami siuntiniai į Lietuvą ir į kitus kraštus. Patarnavimas nebrangus. Pristatymas 2-3 savaitių bėgyje. Visko neaprašysi, todėl prašome įsitikinti, kad patarnavimas sąžiningas ir geras. Reikalaukite informacijų

WORLD PARCEL SERVICE

Pas vedėją Pr. Nedzinską

3320 So. Halsted St. (J. Karvelio prekybos patalpose) Chicago, Ill. Tel. YArds 7-0677.

BRUNO
kepyklos gaminiai
būgia užkariauti Čikagos rinką, nes

**Kas Valgo Bruno Duoną
Visad Žydi Kaip Aguona**

Bruno Macianskas
3339 Lituania Ave. Telef.: CLifside 4-6376

VITO CLUB

Jaukiausia užėiga po sunkaus darbo praleisti laiką ir pasivaikinti įvairiausiais gėrymais.

Jūsų maloniam patarnavimui
VIKTORIJA KARALIENĖ 3464 Lituania Ave Tel BI 7-9326

ARS-FOTO STUDJA

3210 SO HASTED ST., Chicago Ill.

Daro įvairių dydžių portretus
Atleka studijos ir foto mėgėjų darbus ir nuotraukas
Aprūpina gera filmine medžiaga

SVARA YRA VIENAS SVEIKATINGUMO PAGRINDŲ

TAD BŪK ŠVARUS

VALYVA PETITE

6648 So. Troy str. Tel. GR 6-0986

Naujaj perimta ir vadovaujama MARIJOS MINEIKIENĖS
šį uždavinį padės jums greičiau išspręsti nel jus galvojate

LAISVOJI LIETUVA

KVIEČIA SAVO SKAITYTOJUS RĖMĖJUS, BIČULIUS

IR VISUS ČIKAGIEČIUS, KURIE NORI LINKSMAI LAIKĄ

PRALEISTI

I RUDENS

P i k n i k a

KURIS ĮVYKS SPAIČIO SODE (WILLOW SPRINGS) 8933 ARCHER AVE,

RUGSEJO 21D. (SEKM)

PRADŽIA 12 VAL.

GROS KETURIŲ BROLIŲ ORKESTRAS VADOVAUJAMAS JONO KROMELIO

SVEČIAI BŪS PAVAIŠINTI SKANIAIS
UŽKANDŽIAIS IR GĖRALAIS
ĮVAŽIAVIMAS NEMOKAMAS